

aperta, tanquam si voce excelsa phariseus diceret quæ corde murmurabat. Munditiam exteriorum magnificabant pharisei, magnificiunt etiã Christiani in vestibus, lectis, mensa, catinis, & calicibus. Desunt qui tantam cordis puritatem ament, cum omnia Deo ita sint aperta, æque interiora & exteriora.

Phariseo
rũ mos &
hypocri
fis.

Cæterũ scimus catholici (& in hoc præstat causa nostra hypocrisis phariseorũ) Deo non posse placere solam exteriorẽ munditiam, sed necessariam esse cordis puritatem. Beati enim mũdo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Munditia nostra curiositas quædam est, & cultus fortè superfluior quàm exigit necessitas. Pharisei autem nimis Deo placere exteriorẽ munditiam suspicabantur, nihilq; illis curæ erat cordis puritas: tanquam si Deus exteriori cultu & crebris cæremonijs delectaretur, & corda negligeret. Nos verò bene nouimus Deo absq; cordis puritate placere non posse: cæterum carnis quodam affectu corporis necessitudines mundissimas procuramus, cordis verò munditiam negligimus. Fragilis, & misera quidem conditio nostra, cũ tanta diligentia quæ sunt corporis procuremus, & nihil toleremus fordida, quæ autem sunt animæ negligamus. Ita vt cogitationes immundas, cordaq; torpentia, & interiores fordes non attendamus, cum nec fibulam fordida in corporis obsequium admittamus. Iam igitur phariseus sui conuiuij recipit præmium cum docetur interiora mundare, & minimè Deo posse

placere sordido corde quantumcunque baptizetur ante prandium, siue singulis horis: cum esset ipse, vt cæteri pharisei, plenus rapina & iniquitate. Mirabile mihi est tanta iniquitate, tantaq; rapina plenos esse phariseos cum tantam exteriorẽ præferrent sanctitatem. Nimis enim erant auari qui sic rapiebant aliena, maximisque peccatis dediti qui pleni erant iniquitate. *Stulti nonne qui fecit quod de foris est, etiam id quod de intus est fecit?* Qui enim fabricator est inferioris & exterioris hominis, in eadem consensum est puritate vtrinq; velle consistere. Ipse enim qui in principio fecit hominem rectum, rectam vult gerere internam intentionem, & externam cõuersationem. *Veruntamen quod super est, date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* De elemosynarum virtute si pura fiant cordis intentione omnis testis est scriptura, Tobia. 12. dixit Raphael angelus, Bona est oratio cum ieiunio & elemosyna, magis quàm thesauros auri recõdere: quoniam elemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, & facit inuenire vitã æternam. Et ipse Thobias filio monita cum daret salutis ait, Ex substantia tua fac elemosynam, & noli auertere faciem tuam ab illo paupere: ita enim fiet vt nec à te auertatur facies domini. Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue, si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impartiri stude. Præmium enim bonũ tibi thesaurizas in die necessitatis: quoniam

Pharisei
hipocri-
tæ maxi-
mi, & ini-
quitate
pleni,

Elemo-
syna ma-
gna vir-
tus.

elemo-

eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit corà summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam. Et Ecclesiastici. 3. Ignem ardētem extinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis: & Deus protector est eius qui reddit gratiam. Meminit in posterum, & in tempore casus sui inueniet firmamentum. Et Dauid ps. 111. Iucundus homo qui miseretur & cōmodat: disponit sermones suos in iudicio, quia in æternum non commouebitur. Commodare dicitur iuxta illud Prouer. 19. Fœneratur domino qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam reddet ei. Et Daniel c. 4. dixit regi Nabuchdonosor cum Deus esset iratus contra eum, Quamobrem rex consilium meū placeat tibi: & peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum. Et Act. 10. angelus Cornelio dixit, Orationes tuæ & eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. Et beatus apostolus Paulus purgans se ab accusatione Iudæorum coram Felice, Act. 25. ait, Post annos autem plures eleemosynas facturus in gentem meam veni. Habemus igitur eleemosynarum rationem & profectum. Quod autem dominus hic dicit, *Verum tamen, quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis*, cum illos dixerit intus plenos iniquitate, ponderanda sunt verba. Quod superest, quasi ubi tanta rapina & iniquitas regnabat, non sufficeret quæcunque eleemosynarum

largitio, sed seruatis tantum modo necessarijs cætera pauperibus distribuere oporteret: quemadmodum bonus Zachæus dixit suscepto hospitio domino, Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus: & si quem fraudauit, reddo quadruplum. Tanta erat rapina & iniquitas pharisæorum, vt illud verbum, quod superest, videatur tantum illis necessaria vitæ retinenda, cætera verò pauperibus eroganda significare. Possimus etiam hæc verba, quod superest, ad remedium peccatorum pharisæorum referre. Perinde ac si dicat, Hoc vobis remedium superest, si eleemosynas largiamini. Et secundum mensuram delicti, vt omnia sint munda: omnia quæ ex rapina prouenerunt prius restituenda sunt, deinde ad iniquitatem purgandam eleemosynæ erogandæ: & non quæcunque sed secundum peccatorum grauitatem, sic oportet elargiri eleemosynarum quantitatem: ponderata tamen vniuscuiusque facultate. Si enim pauper es, & peccata graua commisisti, tenuiore largiorinè in pauperes facere teneris. Sic laudata est pauper vidua, quæ duo minuta obtulit in gazophilacium, & diuitibus pretiosa dona mittentibus anteposita. Gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 142. in euangelium beati Luca ex cap. vndecimo.

Sed vobis pharisæis, qui decimatis mē-
stram & rutam & omne olus: & prateri-

Eleemo-
sina dan-
da non
qualiscū-
q; sed se-
cundum
grauita-
tem pec-
catorum

Cōmoda
re. i. elec-
mosynas
elargiri.

no.
na
ir-

no.
na
ir-

is iudicium & charitatem Dei. Hac autem oportuit facere & illa non omittere. Vae vobis pharisæis, qui diligitis primas cathedras in synagogis & salutationes in foro. Vae vobis, quia estis vt monumenta quæ non parēt, & homines ambulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam ex legis peritis ait illi, Magister hæc dicens etiam contumeliā nobis facis. At ille ait, Et vobis legis peritis vae, qui oneratis homines oneribus quæ portare non possunt, & ipsi vno digito vestro non tangitis sarcinas. Vae vobis, qui edificatis monumenta prophetarum, patres autem vestri occiderunt illos. Profecto testificamini quod consentiis operibus patrum vestrorū: quoniam ipsi quidem occiderunt vos autem edificatis eorum sepulchra. Prosequitur dominus pharisæorum damnatam vitam, vt eos reuocet à secreta cordis malitia: & tria illis mala occulta pandit, vt cum viderent dominū non latere quod in cordis arcano gerebant, Deum agnoscerent qui cordis inspector est, & ad meliorem reuerterentur frugem. Itaq; illos ante proprios oculos ponit qui magnam præferentes religionis obseruatiam decimabant mentam, rutam, & omne olus, prætereuntes iudiciū & charitatem. Hæc, ait dominus, oportuit facere, scilicet decimationem, sed illa prorsus non omittere in quibus præcipuè cōsistit salus, hoc est charitatem & iudiciū. Similes his sunt Christiani cultu exteriori nitidi, dicunt enim non paucas orationes, decimas ritè persoluunt, rei diuinæ deuoti astant, & celebrationi cernui: cæterum villas, castra, agros non resti-

tuunt, nec famulis debita rependunt obsequia, odia cōcepta non procul abigunt, verum etiam corde retinent, comellationibus & voluptatibus vacant. Omnè decimam ritè persoluunt: iudiciū porro & charitatem prætereunt. Hæc, scilicet preces horarias recitare, rei diuinæ singulis diebus interesse, & cætera huiusmodi oportuit facere: attamen charitatem & iudiciū non omittere. Siue hæc oportuit facere & illas decimationes nō omittere: quod rectius videtur sonare litera. Et hoc est primum vae, quo corū infatibilem cupiditatem omnium malorum radicem notat. Secundum vae superbiam & arrogantiam eorum declarat. Nimis enim diligebant in publicis locis ab omnibus coli, & in primo semper loco sedere in synagogis. Quod nō longe est à nostro sæculo, in quo tantū creuit hæc pestis, vt iam nec in scribendis epistolis verba communia seruētur, & quæ rationabiliter secundum personæ statum vnicuique conueniant. In ecclesijs vnusquisque studet primum locū tenere: & vt inam quietè sederent. Nimum in modum excessit superbia nostra naturam nostram. Tertium vae fecerunt pharisæorum ostendit. Itaque primum cupiditatem, secundum superbiam, tertium immunditiam cordis. Tria sunt vtique grauiora scelera quæ enumerari possunt, & ex quibus omnia alia mala & animæ inquinamenta cōsurgunt. Qui enim sunt velut mortuorum sepulchra, quæ intus plena sunt vermibus, fœtore, & corruptione, neq; vi-

ab omni
 re: in e
 tion
 ba p
 per

Arrogan
 tiæ peccis
 reprehē
 ditur.

Tria ma
 la pessima,
 alijs
 que gra
 uiora.

Exterior
 religio
 nis cultus
 & speci
 es non fa
 tis est vt
 quis Deo
 placere
 possit.

den-

dentur ab hominibus de superambulan-
tibus: hi proculdubio omni impudicitia
malitia, & immunditia cor habent in-
quinatum. Tales etiam inter nos viui re-
periuntur, qui exterius fati compositi
videntur, interius autem plusquam cor-
rupti coram Deo & angelis eius cernun-
tur: cuius oculis omnia nuda sunt & aper-
ta. In corde siquidem regnant fornica-
ria, & adulteræ cogitationes, cupiditas
insatiabilis, superbia abominabilis. Non
enim sine causa expostulat David ps. 50.
Cor mundum crea in me Deus, & spi-
ritum rectum innoua in visceribus meis.
Dum hæc tria mala dominus hypocri-
tis pharisæis improbraret, legis periti vi-
tios pharisæis germani, eorumque iniqui-
tatis conscij, dixerunt sibi etiam hæc di-
centem dominum contumeliam irro-
gare. Criminis eiusdem rei dum cæteri
confortes carpuntur, etiam ipsi erubescunt:
non enim illos finit conscientia im-
pune euadere. Si tacti essent legis periti,
non duplici via à domino percussi fuisset.
Cum autem participes iniuriæ pharisæorum
se esse faterentur, vitia eorum, ut in se
metipsis confusi poenitentiam agant, reuelantur,
dicente domino, *Et vobis legis peritis via, qui oneratis homines
oneribus quæ portare non possunt, & vos digito
non tangitis sarcinas.* Quippe illi
multa plebi seniorum præcepta seruanda
predicabatur, sibi vero nihil minus cura
erat. Nihil eorum quæ docebant, obseruabant:
sed omnia in proprias utilitates conuertentes
populum expoliantes ditabantur, vana omnia
exponebant,

in lucra propria omnia legis flectebant.
Et (quod peius est) monumenta propheta-
rum occisorum à patribus suis orna-
bant: quo testificabantur se consentire
neci eorum. *Quonia quidem ipsi* (inquit)
*eos occiderunt, vos autem edificatis sepulchra
eorum.* Tribus de causis existimo domi-
num redarguere hos scribas de ædifica-
tione monumentorum occisorum propheta-
rum. Primo quoniam hi scribæ intentione
pessima hoc faciebant, ut ab hominibus
hæc videntibus laudaretur, & de religio-
so opere magnificarentur: cum omnia
exteriora agerent ut à populo laudem
captarent. Quod proprium hypocritarum
est: quibus beatus Chrysol. ait, *Quid tibi
proderit hæc memoria, si vbi es torqueris,
& vbi non es laudaris?* Secundo, quoniam
si prophetæ in diebus eorum fuissent, æque
illos occidisset quemadmodum patres
eorum: quonia perversa vita horum erat
quemadmodum & patrum eorum. Vbi enim
similis vita, similis etiam est expectanda
actio. Tertio quoniam ipsi in semetipsis
prophetarum vitam, & scripturas negli-
gebant. Hoc proculdubio est in se oc-
cidere verbum Dei, dum corde non cre-
ditur, & actione respuitur. Hi actu ver-
ba prophetarum respuebant, quoniam
vita illorum vocibus omnino erat dissi-
milis: immo & contraria. Verbis illorum
non credebant, quoniam omnes testifi-
cati sunt de aduentu Dei in carne, quæ
ipsi persequebantur, & postremò morti
addixerunt. Ideò merito testificantur so-
rios se esse occisionis prophetarum. Audiatur
qui

Legis pe-
riti & scri-
bæ pro-
prio cõ-
modo tã-
tum stu-
debant.

Satius est
sibi con-
scio, sile-
re: quam
in excusa-
tiois ver-
ba prorũ
pere.

Pharisæo-
rum filij
patrizat.

qui in semetipsis suffocant verbum Dei ne germinet herba virentem virtutum & bonorum operum fructus. Audiant qui praecepta & monita Christi domini negligunt, qui parvi faciunt praedicatorum sermonem, & foris quidem illis quae dicuntur applaudant, intus autem nihil illis minus est curae, quam opere quae audierint adimplere. Applausum populi quaerunt, ab omnibus laudari fatagunt, bonam apud plebem habere opinionem student: coram Deo verò plenum est cor eorum hypocrisis & iniquitate. A quorum imitatione & sententia liberet Dei verbum incarnatum Iesus Christus dominus noster: cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 143. in euangelium beati Lucae ex cap. vndecimo.

Propterea & sapientia Dei dixit, Mitam ad illos prophetas & apostolos & ex illis occident & persequentur, ut inquiratur sanguis omnium prophetarum, qui effusus est a constitutione mundi à generatione ista, à sanguine Abel vsque ad sanguinem Zachariae, qui perijt inter altare & edem. Ita dico vobis, requiretur ab hac generatione. Ue vobis legis peritis, qui tulistis clauem scientiae, ipse non introistis, & eos qui introibant prohibuistis. Cum autem hac ad illos diceret, ceterperunt pharisaei & legis periti grauius insistere & os eius opprimere de multis, insidiantes ei, & quarentes aliquid capere de ore eius, ut accusarent eum. Prosequitur do

minus praedictam sententiam de edificatione monumentorum prophetarum aduersus scribas, addens: *Propterea sapientia Dei dixit, ab aeterno sic ordinans, vel ipse dominus qui est sapientia patris sic in tempore ordinauit mittere ad illos prophetas & apostolos, hoc est viros spiritum prophetiae habentes, ut Zachariam patrem Ioannis baptista, & Simeonem, & Annam prophetissam filiam Phanuel, & ipsum Ioannem baptistam, de quo pater eius, Et tu puer propheta altissimi vocaberis. Et ex illis occident & persequentur, ut inquiratur ab eis sanguis omnium prophetarum, quorum praedicti fuerunt vltimi annuntiantes venisse iam quem prisci prophetae prenuntiauerant venturum. A sanguine Abel iusti vsque ad sanguinem Zachariae, qui perijt inter altare & edem. Abel Gen. 4. habetur occisum fuisse à fratre Cain. Zachariam filium Ioiadae, habetur. 2. Paral. 24. ad imperium regis Ioas lapidibus fuisse obrutum, inter holocaustorum altare & atrium quod erat in ingressu templi. Sed maxima oritur quaestio quam habuerint culpam scribae & pharisaei in caede Zachariae & Abel, quorum hic in initio mundi à fratre Cain fuit occisus: ille multis ante temporibus intereptus. Existimo equidem hoc triplicem habere sensum. Primum si consideremus illud quod Gen. 15. dominus dixit Abrahae, dum illi spoderet promissionem terram generatione quarta se daturam, eo quod nondum impletae essent iniquitates. Amorrhæorum, profecto plana erit sententia. Nempe*

multi

scribae & pharisaei quare in occisione prophetarum culpati.

multifuerunt Amorrhæi iniqui & idolatra, cæterum adhuc non erat mensura iniquitatum illorum impleta vsq; ad summum, qua mererentur deleri. Beatus Matthæus c. 23. alijs verbis commemorat (cum de hac ædificatione monumentorum prophetarum dissereret) dominum dixisse, Itaq; testimonio estis vobis metipsis, quia filij estis eorum qui prophetas occiderunt. Et vos implete mensuram patrum vestrorum. In occisione domini mensuram taliter impleuerunt Iudæi, quo deleri meruerunt. Secundò possumus hanc dubitatione absolvere si domini dignitatem attendamus. Cū enim esset Deus verus & Messias in lege promissus, nec sanguis Abel, neq; Zachariæ, qui fuerunt iustissimi viri, cōparari poterat cum sanguine Christi. Sicut & beatus apostolus Paulus ad Heb. 12. ait, sanguinem Christi melius clamare in conspectu Dei, quam sanguinem Abel. Venit ergo super Iudæos omnis sanguis iustus ab initio mundi effusus, eo quòd ipsi effuderunt iustiorum sanguinem, quam si simul tunc effudissent sanguinem Abel, & omnium vsq; ad vltimum iustum Zachariam filium Ioiadæ, quoniam sanguis Christi dignior fuit omnium sanctorum sanguine. Et ideo grauius fuit peccatum Iudæorum Christum occidentium, quam si occidissent simul omnes sanctos, qui occisi sunt ab origine mundi. Possumus &

Abel pastor a fra-
tre occisus fuit
Christi si-
gura.

tertio hunc locum accipere à figura & prophetia. Fuit enim Abel pastor ouium innocens, & purus: qui à fratre occisus

est. Dominus noster dese dicit, Ego sum pastor bonus. In hunc pastorem populū Iudæorum (de quo tanquam frater ille carnem sumpterat humanam) insurrexit, illumque occidit. Cæteri prophætæ & iusti de aduentu domini prophætauerunt, quos omnes in mente occiderunt Iudæi dum verbis eorum non crediderunt. Ideo omnis sanguis occisorum venit super illos quando dominum occiderunt, non credentes figuris & prophetarum oraculis, quæ de ipso erant. Ideo dñs ait, *Requiretur ab hac generatione.* Nos autem attendamus ne occisis in nobis testimonijs prophetarum sanguinem domini spernauerimus: & non simus illorū iniquæ sortis, de quibus ad Heb. 6. ait beatus apostolus Paulus, Rursum crucifigentes sibi metipsis filiū Dei, & ostentui habentes. Tertium vā, quod maledictionis imprecationem signat, dominus ipsis scribis pronuntiat dicens, *Vobis legis peritis, quia eulistis clauem scientiæ: ipsi non introiistis, & eos qui introibant prohibuistis.* Hæc doctorū legis fuit summa malitia, quoniam non solum ipsi in dominum non crediderunt, sed etiam pro posse populū à fide auerterunt. Grauiissima crimina domino imponentes, vocantes illum Samaritanum, & demonium habentē, & cum Beelzebub principe dæmoniorum participatione vten-tem, dicentes: In Beelzebub principe dæmoniorum dæmonia eiicit: multa alia miracula impugnantes. Et cum non possent omnino plebem à fide veritate, illum occiderunt. Hi scientiæ clauē habent-

Legis doctorum summa malitia.

491
 habentes, cum deberent scrutari scripturas quæ de domino & de tempore eius aduentus præclara perhibent testimonia, obscurabant, negabant, celabant, & corrumpebant. Quod adhuc etiam faciunt Iudæi, & suo modo deprauant heretici. Indignati verò tunc pharisæi & scribæ, cœperunt grauius insistere aduersus dominum, & aduersus Christum eius, & os eius opprimere: hoc est, non sinebant dominum quicquam dicere vociferantes & contradicentes. Miseri & fatui illi existimabant dominum protuocari iniurijs, indignari contumelijs, quatenus sic possent aliquid de ore eius capere, vt accusarent eum. Quod aliquando contigit discipulis domini, & huius seculi prædicatoribus, cum vitia magnorum tangunt, & illos acriter pungunt abiurgantes. Sunt qui dicant nescire prædicatorem quæ loquatur, & illos secreto monendos fore. Quod & fatemur, nisi crimen sit publicum, & scandalum populo præbeat. Beati Ioannis baptiste sacrum caput testimonio est, quod abscindi iussit Herodes, cum corripere ab eo ob uxorem fratris sui Philippi Herodiadem sublatam & in publicam retentam concubinam. Dominum porò nihil illis vltius locutum fuisse existimamus, cum nihil prorsus amplius beatus Lucas de ijs quæ in hoc conuiuio seculi contigerunt sit locutus. Tale est mundi prandium, & tali concluditur fine, obiurgationibus & iniurijs finitur. Econtra verò Dei conuiuium pace concluditur dicente David, In pace in idip-

sum dormiam & requiescam. Gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 144. in euangelium beati Lucae ex cap. duodecimo.*

Multis autem turbis concurrentibus, mita vt se inuicem conculcarent, cepit dicere ad discipulos suos. Attēdite à fermento pharisæorum, quod est hypocrisis. Nihil enim opertum, quod non reueletur: neque absconditum quod non sciatur. Quoniam qua in tenebris dixistis, in lumine dicentur: & quod in aure locuti estis in cubiculis, prædicabitur in tectis. Dico autem vobis amicis meis: Ne terreamini ab ijs qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis: Time te eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam: ita dico vobis hunc time te. Nonne quinque passeret veniunt dipondio? & vnus ex illis non est in oblivione coram Deo. Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multis passeribus pluris estis à vos. Cautos reddete volens cœlestis magister discipulos suos à praua pharisæorum & scribarum nequitia, & eorum occultam hypocrisim, omneque occultum peccatum non posse diu occultari, quin in publicum veniret, à fermento eorum cauendum esse insinuat. Modicum enim uerò fermentum, secundum apostolum, totam massam corrumpit. Quantò magis tam copiosum, prout inerat pharisæorum

Adhuc
 hodie iu
 daizant.

obliga
 quod
 quod
 quod

saorum

Hypocri-
sis pecca-
tu n cu-
ratu dif-
ficile.

Hypocri-
ta quis.

scorum pectorib⁹. Hoc hypocrisim dñs esse dicit vnū ex difficillimis curatu peccatis. Cum enim veritati opponatur, Christo domino, qui via, veritas, & vita est, maximè contrariatur. Odibile est, vt ex sacro constat euangelio hoc peccatū: qui cum sit veritas, odit ingens mendacium hoc. Hypocrita enim personā iusti induit cum sit pessimæ vitæ, & hominibus mentitur peius quàm in theatris homines se mentiūtur esse reges, vel iudices, foeminas, siue aliud quodcunque animal, cum non sint. Nam ij non decipiunt videntes, cum & si non agnoscantur qui sint, cognoscitur tamen ab omnibus nō esse id, quod larvati se esse simulant. At hypocritæ, de quibus loquitur dominus, sunt illi qui decipiūt populos falsa imagine sanctitatis: & cum se humiles fingāt exterius, superbissimi sunt interius: & cum castimoniam præ se ferant, interius corruptissimi & immundissimi corde & corpore sunt, quoties se existimant occultari. Cum autē hypocrisim domin⁹ dicit fermentū pharisæorum, vult ab ista simulatione falsæ virtutis omnē eorum corruptionem procedere, tanquā uirgultū à radice. Quorū dñs poenam iatulit dicens: *Nihil operiū est quod non reueletur, neque absconditum quod non sciatur. Quoniam quæ in tenebris dixistis, in lumine dicentur: & quod in aure locuti estis in cubiculis, predicabitur in tectis.* Hoc si ad diuinos oculos domini referamus, proculdubio satis manifesta sunt omnia. Oculi domini in omni terra, cōtemplantur bonos & malos. Si autem

Occulta
ōnia quo-
modo re-
uelentur.

ad diem iudicij, perspicuum, etiam est tunc manifesta fore occulta cordis nostri. Si verò ad mundi & seculi huius cōditionem, temporis decursu fermè omnia panduntur: & si non omnibus, atamen pluribus. Suspicius est Cain eadem fratris sui solis pecudibus notam: quæ patefacta continuo fuit. Suspicius est David satis occultum esse peccatum suum, idem & filius eius Salomon: sed vtriusque cito manifestata fuit culpa. Dæmonis etiam eadem quæ mundi, est natura. Cum enim prouocat aliquem ad peccandum, ipse publicari peccatū, quoad potest, elaborat, vt peccantes infamet, & alios eorum exemplo ad fornicandum, vel aliud graue delictum committendum prouocet. & inducat. Atque ita fit vt nihil sit occultū quod non reueletur: & quod quis occultè loquitur in cubiculo, dicatur in tectis: & quod in tenebris, cernatur in lumine. Atqui quoniam pharisæi præ omnibus venerationi pariter & admirationi erant, plurimi etiam ex ipsis erant sacerdotes & Leuitæ, alijsque fungebantur dignitatibus inter Iudæos, vt ex primo beati Ioan. c. comprobatur, dum miserunt ab Hierosolymis ad Ioannem Iudæi sacerdotes & leuitas: deinde dicitur, Et qui missi fuerant erant ex pharisæis: poterant discipulorum corda pauere talium hominū potentiam, ne se hypocrisi illorum virtute veritatis opponerent, vel intra se dominum acerbius quàm par erat in tantos viros inuectū fuisse existimare. Quos dñs statim à tali timore

Dæmon
& mun-
d⁹ ad pec-
candum
inducto
omniq;
reuelant.

fi absol-

absolui dicens; *Dico vobis amicis meis, ne terreamini ab ijs qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis: timeate eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehēnam: ita dico vobis, hunc timeate.*

Magnam nobis dominus spem dedit parui pendendi seculum hoc, & seculi potentes dum male viuunt, dum praua exempla alijs tribuunt. Erexit fortitudinem prædicatorum, vt contemptis horum minis, eorumq; spretis tormētis solum Deum timeant, qui potest infligere pœnam perpetuò duraturam. Vita enim uero corporis breuis est, & ærūnis plena, miserijs plusquam dici potest refera, infirmitatibus abundans. Omni quippe die morimur, & quotidie vñ vitæ diem amittimus: per transeunt omnia tanquam umbra, & nihil inueniunt omnes viri diuitiarum (vt inquit Dauid) in manibus suis. Qui verò timet Deum, faciet bona, inquit scriptura. Et Dauid, Initium sapientiæ timor domini. Triplex quippe reperitur timor in sacris scripturis. Primus timor dum quis temet gehēnam ipsam, vel iudicium, siue mortem, qui seruilis dicitur, secundum beatum Thomam bonus est, sed seruituseius est mala. Et secundum beatum Augustinum est velut feta qua sutor ocreas, vel acus qua sartor vestem confuit: manet quidem vestis, manent consutæ ocreæ, feta vero foras educitur. Ideo non est spernendus hic timor, igniculus enim est ad conuertendos peccatores sicut Dauid ait ps. 9. Co-

uertantur peccatores in infernum, omnes gentes quæ obliuiscuntur Deum. Planum quidem est in inferno; in qua habitant damnati, neminem conuertit. In consideratione igitur pœnarum inferni consulit propheta peccatores conuerti. Secundus timor dicitur initialis, qui respicit Deum tanquam dominum suum, cui summa debetur reuerentiâ, & illum iudicem considerat iustissimū & æquissimum timet, quemadmodū dum considerat benefactorem & piū diligit. De hoc videtur dominus hic agere quoniam non gehēnam, sed ipsum qui potest mittere in gehēnam timendum ait. Tertius est timor ille castus quo sponsa diligit & amat sponsum, quem pio quodam & reuerentiali amore offendere veretur. Hic est timor domini sanctus permanens in seculum seculi, psalmo. 18. Quod autem beatus Iohannes in sua epistola canonica ait perfectam charitatem expellere timorem, de timore seculi accipiendū est. Cum enim, prout diximus, calceus sutusest, feta foras proijcitur. Cæterum quod dominus de passibus & capillis adiecit, similitudo est ad non timendas seculares potestates cum nos persequuntur. Si enim Deo tanta est de passibus cura, & numeratos habet nostri capitis capillos: diligentiore sanè existimandum est illi curam esse eorum qui diligunt eum, & illi placere student. Gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Tra.

Misera
humana
vita.

Timor
in scrip-
tura tri-
plex.

.1.

inquit
no qd
sub
olud

.2.

inquit
olud

.3.

inquit
olud

¶ Tractatus. 145. in euangelium beati
Lucae ex cap. duodecimo.

Dico autem vobis, omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus, & filius hominis confitebitur illum coram angelis Dei: qui autem negauerit me coram hominibus, negabitur coram angelis Dei. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis, remittetur illi: ei autem qui in spiritum sanctum blasphemauerit, non remittetur. Cum autem inducent vos in synagogas, & ad magistratus & potestates, nolite solliciti esse qualiter aut quid respondeatis, aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat vos dicere. Postquam discipulos docuit quem timere & reuereri oporteat, nec mundi potestates vereri hominem decere Christianum, nunc primum & periculum confitentium, vel negantium sanctum nomen eius inducit dicens: *Quicumque confessus me fuerit coram hominibus, filius hominis confitebitur illum coram angelis Dei, &c. et. quae sequuntur.* Habet confessio annexum primum, habet negatio annexam poenam. Qui enim non erubescunt Christum dominum confiteri coram regibus & principibus seculi, dominus eos confitebitur veros esse Christianos coram angelis Dei. Duplex consideranda est curia, coelestis & terrestri. Vnaquaeque suos habet reges & spectatores: terrestri homines, coelestis Deum & angelicos ciues. Qui in hac terrestri Christum intrepidus confitetur, meretur laudari & exaltari a rege coelesti. Qui vero negat Christum siue id fide, siue mo-

ribus agat, negatur a rege coelesti coram ciuib' coelestibus. Quomodo enim agnoscetur in caelo qui Christum non nouit in terra? Nec sibi blandiantur Christiani eo quod dominum confitentur in terra vere credentes in eum & voce confitentes illum Dei & hominis filium, nisi etiam factis imitentur. Vnde & beatus apostolus Paulus ad Titum 1. ait, Confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Et beatus Iohannes episcopus 1. c. 2. Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est, & veritas in eo non est. Necessarium est ad salutem ut quod ore confitemur, opere imitemur, & operibus quam credimus ostendamus fidem: iuxta illud beati Iacobi c. 2. Tu fidem habes, & ego opera habeo: ostende mihi fidem tuam sine operibus, & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam vnus est Deus, benefacis: & daemones credunt & contremiscunt. Itaque vera & viuua fides ex operibus ostenditur: vnde & fide per charitatem operante exaltat ad Gal. beatus apostolus Paulus c. 5. Qui autem sic confitetur dominum, coram angelis Dei confessurum se protestatur dominus. Beata utique anima quae a iudice laudatur, approbatur, & coronatur. Qui autem factis negant, negantur a iudice dicente fatuis virginibus, Amen dico vobis, nescio vos. Virgines erant, lampades habebant, ceterum oleo bonorum operum carebant: ideo negantur a iudice. Nihilominus tamen remissio negantibus promittitur si conuertantur, & poenitentiam agant. Et hoc est verbum in filium hominis, factis illi esse contrarium, vel negare illum Dei filium & hominis.

Fides sola sine operibus non beatificat.

Vera & viuua fides ex operibus ostenditur.

Admittuntur huiuscemodi ad pœnitentiam: ideo ait, *Et omnis qui dicit verbum in filium hominis, remittetur illi.* Tales multi fuerunt qui negauerunt dominum: quibus beatus apostolus Petrus pœnitentiã iniunxit dicens Act. 2. Pœnitentiã agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesũ Christi, in remissionem peccatorũ vestrorum: & accipietis donum spiritus sancti. Negauerunt illi dominum nostrum, nihilominus tamen ad pœnitentiã admissi sunt: fueruntq; tria virorum millia. Et c. 4. eodem ferme sermone conuersa sunt quinq; hominum millia. *Ei autem qui in spiritum sanctum blasphemauerit non remittetur.* De hoc satis dixisse arbitror in Matth. c. 12. & Marc. 3. Hanc blasphemiam in spiritum sanctum impugnationem veritatis agnitæ existimo hic à domino appellatam: & si multi sint qui hanc ad finalem impœnitentiã referant. Ceterum de hac re or dominum nũc dixisse, eo quod pharisæi & scribæ pessimi eiectione dæmonis a muto & cæco homine à dæmone fuisset facta blasphemantes dixerunt. Et non tantum modo nunc, sed aliàs sæpe dæmonib⁹ opera domini quæ in spiritus sancti virtute fiebant, ore maledico adscribebant, & ipsum dæmonium habere sæpe populo referebant. Vt illud Ioan. 7. Dæmonium habes, quis te quærit interficere? Et cap. 8. Nonne benedicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Et c. 10. Dicebat autem multi ex ipsis, Dæmonium habet, & insanit: quid cum auditis? Alij dice-

Blasphemiam in spiritum sanctum.

bant, Hæc verba non sunt dæmonium habentis: Nunquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire? Impugnare autem tot miracula, quæ spiritu veritatis agebantur, & dominum maiestatis tanquam magnũ, ne à populo Deus crederetur, dicere, peccatum fuit obdurationis & malitiæ maximæ. Pharaonem magi illi dixissent, *Digitus Dei est hic,* credere noluit: & signis quæ Moyses in virtute faciebat spiritus sancti, repugnans, tandem periit. Hunc etiam locum in hunc sensum explanat beatus Marcus c. 3. dicens, *Qui autem blasphemauerit in spiritum sanctum, non habebit remissionem in æternum: sed reus erit æterni iudicij.* Quoniam dicebant, Spiritum immundum habet. Hac igitur de causa peccatum in spiritum sanctum irremissibile dominus dixit qui in tantum venere indurationis velut Pharaonem baratum, vt iam adueniente spiritu sancto in die Pentecostes resistentes apostolos cederent, & domini discipulos persequerentur, lapidantes Stephanum, occidentes Iacobum fratrem Ioannis, & Iacobum etiam Alphæi, & Simeonem discipulum domini, aliosque innumeros, quousq; rectus & iustus dominus illos disperfit, & in opprobrium multis prius vexatos calamitatib⁹ reddidit vniuerso terrarum orbi. Qui hodie in sua obstinatione perdurantes spiritui sancto resistunt. Dominus verò illos ad operum suorum & miraculorum operationem monuit attenderent, dicens Ioã. 10. *Si nõ facio opera patris mei, nolite credere:*

Ob peccatum in spiritum sanctum Iudæi dispersi & in totum orbem miserè dispersi.

si au-

si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite, vt cognoscatis & credatis quia pater in me est, & ego in patre. Nunc autem reuertitur dominus ad id quod prius inceperat, vt timorem à cordibus discipulorum pelleret, dicens qualiter intrepidi assisterent tribunalibus Iudæorum & gentium: & quomodo formidinem pellit, rusticitatem etiam in summam scientiam conuertit. *Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat vos dicere.* Obeata discipulorum pectora, quibus talis spondetur doctor, talis promittitur eorum ignorantie magister, talis eorum imperitie aduocatus. Itaque ex parte fragilitatis datur robur, pro simplicitate sapientia, pro rusticitate spiritus sancti assistentia, pro imperitia lingue spiritus sancti eloquentia, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus 46. in euangelium beati Lucæ excap. duodecimo.

Agitur autem ei quidam de turba, *Magister dico fratri meo vt diuidat mecum hereditatem.* At ille dixit ei, *Homo quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* Dicit quod ad illos, *videte & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiusquam vita eius est, ex usque possidet.* Dicit autem similitudinem ad illos dicens, *Hominis cuiusdam domus repleta erat fructibus agrorum. Et cogitabat intra se dicens, Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus*

meos? Et dixit, Hoc faciam, Destruam horrea mea, & maior a faciam, & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bonam meam. Et dicam anime meæ, Anima habes multa bona, pignora in annos plurimos, requiesce, come de, bibe, epulare. Dicit autem illi, *Deus, Stulte hac nocte animam tuam repperunt à te, quæ autem congregasti, cuius erunt?* Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues. Ille qui fortè auaritia motus interpellauit dominum iudicem inter se & fratrem suum, occasionem præbuit domino discipulos instruendi, ne auaritia aliquando premerentur. Est enim hæc periculosissima animæ lues: quam beatus apostolus Paulus idolorum appellat seruitutem, ad Eph. 5. dicens, Hoc autem scitote, intelligetes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus (quod est idolorum seruitus) non habet hereditatem in regno Christi & Dei. Quod idem repetit ad Col. 3. dicens, Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est simulacrorum seruitus. Ita enim auari sunt conglutinati amore pecunijs, vt nec sibi, nec alijs proficere velint. Et quæ admodum quædola colit, hæc idola, quis tangat se opponit morti: & illa ac si dii essent, adorant: sic auari ne tangant congregatam & repositam pecuniã, omne detrimentum patiuntur, aurumque, & argentum veneratur & colitur, atque si idola essent. Hæc anime ad pecuniã conglutinatione & ne illã expedit, & tangat, venerat, & colit.

Auaritia lues animæ perniciosissima.

Auaritia idolorum seruitus.

idolo-

idolorum seruitutem beatus apostolus Paulus nuncupavit. Avarus enim facilius periclitari proximos, & seipsum fame cruciari permittit, quam pecuniam expendere, quam repositam habet & conclusam, ac si idolum esset. Vnde Ecclesiastici. 10. dicit scriptura, Avaro nihil est scelestius. Ex sequentibus ergo domini verbis colligitur, illum avaritia motum dixisse, *Magister dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem*: vel forte fratrem eius retinentem hereditatem ita avaritia teneri, ut nollet fratri, quæ ei pars in agro iure aduenerat hereditario, restituere. Verum cum hæc causa ad seculares iudices iure pertineret, dominus respuit iudicium, cum sit ipse iudex viuorum & mortuorum: ut nos doceret exemplo & verbo, ne implicaremur his secularibus actibus. Vnde & beatus apostolus Paulus. 1. Cor. 6. ait, Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia, illos constituite ad iudicandum. Et. 2. ad Timoth. 2. Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, ut ei placeat cui se probavit. Repulso igitur seculari iudicio inter fratres, dominus ad discipulos & ad cæteram conuersus plebem ait, *Videte, & cauete ab omni avaritia*, Quam velut mortiferum venenum obseruare ne sumatur, & cauere ne deglutiatur omnem hominem Christianum oportet. Hinc enim oriuntur iniqua iudicia, iustitiæ peruersio, tyrannidis, seditiones in populis, bella inter principes. Tolle meum

& tuum, & mundum pacasti, lites amouisti, iurgia pepulisti, animos conciliasti, pacem denique domibus, ciuibus, & principibus reddidisti. Omnia reuera mala ab hac venenata avaritiæ radice germinant. Propterea dominus ab animis suorum longè volens avaritiam facere, videndum & cauendum dicit ab ea. Et ne quis suspicaretur idè se deterioris conditionis fieri si avaritiam caueat, ait, *Quia non in abundantia cuiusquam vita eius est, ex ijs quæ possidet*. Non enim quia multa recondita habet, quæ nec tangit, nec expendit avarus, ideo viuit: quoniam ad vitam seruandam vestis & cibus in vsu sunt: Non autem congregata pecunia & obserata, quæ nemini prodest, vitam cõseruat, sed ipse quotidianus cibus & vestis. Qui nimo sæpe prouocat iram Dei avarus, ut qui thesauros reconditos habet, & in annos plurimos ciborum horrea eructantia ex hoc in illud, deficiẽte vita nec ipse inde cibos quibus alatur sumat, nec vitæ qua illis laesue vti possit inueniat. Quamobrem dominus subdidit exemplum illius miseri hominis auari, qui sibi soli reconditis cibarijs in annos plurimos gaudens, audiuit vocem de celo allatam dicentem sibi, *Serue, hac nocte repetent animum tuam à te: & ea quæ congregasti, cuius erunt?* Non desunt profectò in hoc seculo nequam nostris tẽporibus auari & vsurarij, qui expoliantes pauperes frumentum, vinum, oleum & cæteras fruges mercantur, non solum (prout iste avarus fecit) sibi applau-

Avarus
nec sibi
nec alijs
prodest.

Magister
dic fratri
meo ut dividat
mecum hereditatem

Secularia
iudicia si
habueritis

Ecclesia
contemptibiles
qui sunt in
ecclesia
illos constituite
ad iudicandum

Ex avari
tia in gen
tia oriun
tur mala.

Avarus
sæpè iri
Dei pro
uocat.

D
in U
plu
ere

Auari & usurarij alijs latronibus & p̄donibus peiores.

applaudentes quòd haberent in annos plurimos recondita cibaria, sed vt iterum populis carius vendant. Et sic duplex committunt latrocinium, primum dum res prædictas viliori pretio ab egentibus pecunia emunt, secundum quum longe maiori pretio deinde pauperibus reuendunt. Hi sunt verilatrones, veri fures, veri non publicarum viarum, sed totius reipubl. prædones & expilatores. Qui meritò puniri deberent tanquam viarum latrones, & maris piratæ. Si possent eo modo fluminum & fontium aquas populis prohibere, id profectò facerent, quemadmodum in frumento, vino, & oleo, cæterisque frugibus faciunt. Itaque solam aquam, non sponte quidem suas, sed Dei misericordia nobis liberam & intactam relinquunt. Nimis igitur auaritiæ vitium cauendum est, ne mereantur qui huiusmodi vitio vacant, audire, *Stulte hac nocte repetent animam tuam à te: & ea quæ congregasti, cuius erunt?* Concludit dominus similitudinem auari hominis dicens, *Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues.* Hoc proculdubio existimo à domino additum, quoniam multi diuites fuerunt in Deum, qui non auare retinuerunt, sed diuitias suas pauperibus & hospitibus tribuerunt, multaque bona diuitijs suis operati sunt. Vt Abraham, qui fuit diues (vt inquit scriptura) in possessione auri & argenti. Genes. 13. David etiam & Salomon diuites satis fuerunt. Similiter & Iob, qui è persecutione diuitior euasit, dicente scriptura Iob ultimo:

Dominus autem benedixit nouissimis Iob magis quàm principijs eius. Hi profectò diuites fuerunt in Deum. Vnde beatus apostolus Paulus. 1. Timoth. 6. non arguit diuites, sed præcipit non superbè sapere, neque sperare in incerto diuitiarum: hoc est non ponere spem suam, vt faciant auari, in diuitijs quæ incertæ sunt, sed in Deo viuo, qui præstat nobis omnia abundè ad fruendum, benè agere, diuites fieri in operibus bonis, facilè tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant vitam æternam. Ecce ad viuum spiritus sancti penicillo depinxit nobis beatus apostolus diuitem in Deum, quem dominus ab auaro diuite distinxit. Qui sic diues est, non illi dicetur, *Stulte hac nocte repetent animam tuam à te: & ea quæ congregasti, cuius erunt?* Sed au-diet, *Fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore. Gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.*

Diues in Deum quæ à tū ab auaro diuite differat.

Diuites in Deum plures fuere.

¶ Tractatus. 147. in euangelium beati Lucae ex cap. duodecimo.

Dixit què ad discipulos suos, *Idèò dico vobis, Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis, neque corpori quid induamini. Anima plus est quàm esca, & corpus plus quàm vestimentum. Considerate coruos, quia non seminant, neque metunt, quibus*

non est cellarium, neque horreum: & Deus pascit illos. Quantò magis vos plures estis illi? Quis autem vestrum cogitando potest adijcere ad staturam suam cubitum vnum? Si ergo neque quod minimum est potestis, quid de ceteris solliciti estis? Considerate lilia quomodo crescunt: non laborant, neque nent, dico autem vobis, quia nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut vnum ex istis. Si autem fœnũ, quod hodie est in agro, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit: quantò magis vos pusilla fidei? Et vos nolite querere quid manducetis, aut quid bibatis, & nolite in sublime tolli: hæc enim omnia gentes mundi querunt. Pater autem vester scit quoniam vs indigetis. Veruntamen querite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Ex eo quòd illi misero avaro, qui non erat diues in Deum, contigit infelicitatis perpetuæ, dominus discipulis suis hæc fecit illationem: *Ideo dico vobis, nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis, & corpori quid induamini. Anima plus est quàm esca, & corpus plus quàm vestimentũ?* Perinde est atque si diceret, Qui dedit quod maius est, dabit & quod min⁹ est. Qui ergo animam & corpus vnicuique nostrum donauit, quomodo necessaria animæ & corpori non tribuet cum sit omnipotens? Deinde huius verissimæ sententiæ veritatem exemplis corroborat. Primò a coruis, quos pascit De⁹. Ut autem omnem a nobis tollat sollicitudinem, imbecillitatem nostram ante oculos nostros proponit dicens, Quis vestrum cogitans, quantumcunq; videlicet soli-

Sollicitudinē abijciendam insinuat Christ⁹.

citè præmeditetur & angatur, potest adijcere ad staturam suam cubitum vnum? Reuera nemo. Cum igitur nobis nesciētib⁹ Dei providentia vnicuique mensuram corporis tribuat, ipsemet nobis minimè cogitantibus vitæ necessaria suppeditabit. Magna nostra inscitia est, & superflua sollicitudine angimur: qui, cum Diutissimus Deus sua sapientissima providentia etiam auiculis necessaria sub ministret, & coloribus distinctis fœnum vestiatur, attamen curis vrgemur & premimur hæc quærentes. Quod profectò non ad subleuandam necessariam naturalem indigentiam, sed ad diuitias augendas existimo genus facere humanum. Proculdubio si nihil aliud præter necessaria quæreremus, habentes victum & tegumentum secundum apostolũ his contenti essemus: non mare, non aridam circuiremus, non curis angeremur, non sollicitudinibus premeremur, nõ cogitationib⁹ inanibus somnum ab oculis nostris exterminarem⁹. Quis enim est homo, qui si haberet regem ditissimum suæ necessitati providentem, sollicitus esset alibi quærendo sibi necessaria? Nonne talis stultus ab omnibus iudicaretur, & meritò irrideretur à ciuib⁹, illique impropere dicentes: Tui cum rex tuus curam gerat, sibi que cordi sis, quid cruciaris, quare superfluis angeris curis? Voca regem, notum fac illi, qui tibi pollicitus est se curam tui gesturũ. Multò igitur magis debemus esse ab omni cura superflua alieni, omni sollicitudine vacui, cum propheta dicat
spiritu

Sollicitudinē abijciendam insinuat Christ⁹.

Deus sollicitus est pro nobis.

Spiritu sancto afflatus, Dominus sollicitus est mei. Et beatus apostolus Petrus, Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi est cura de vobis. 1. Petr. 5. Quod si nihil horum alibi dixisset scriptura, attamen plusquam satis locutus est in hac sacra lectione euangelica dominus & Deus noster Dei filius Iesus Christus. Qui vni ex seruis suis beato Francisco omnem à se prorsus pellenti sollicitudinem, & nihil fratribus suis possidere præcipienti, ita largiter & abundantissimè omni diè diuina prouidentia largitur necessaria, vt præ multis redditus habentibus abundant. Notandum etiam est quod inter hæc dominus dixerit tria verba, quibus satis notum fecit de quibus solliciti per quam maximè sunt homines. Aitenim, *Et vos nolite quærere quid manducetis, aut quid bibatis: & nolite in sublime tolli.* Atq; si diceret, Qui solliciti sunt, ideo premuntur curis, quoniam volunt in sublime tolli & cæteris diuitijs anteponi, & humana vanitate plures habere seruos & ancillas. Iam verò pro necessarijs анги superfluum est cum Deus prouideat auiculis, animalibus etiam venenatis omnibus, & veste necessaria induat omne fœnū. Sed qui in sublime extollitur, hic discruciat pro superfluis, hic angitur pro diuitijs, vt à te ponatur proximis, & vicinis suis.

Non enim tollit dominus sine sollicitudine necessaria quærere, vt vnusquisque labores manuum suarum manducet, siue qui prædicat prædicando, siue qui docet docendo. Quippe ipse est qui or-

dinauit, qui euangelium annūntiant de euangelio viuere. Ideò prædicatoribus ait, *Et vos* (hoc ad discipulos prædicatos refert) *nolite quærere quid manducetis, aut quid bibatis.* Porro iam superius dixerat, Edentes & bibentes quæ apud illos sunt: dignus est enim operarius mercede sua. Cæteris cum dixisset, *Nolite in sublime tolli,* addidit, *Hæc omnia gentes mundi quærunt.* Filij quidem huius seculi volentes præcæteris abundare temporalibus, dum in sublime extolluntur, sollicitudinibus cruciantur, vsuris datantur, & spolijs pusillorum locupletantur. Vos autem nolite in sublime tolli, neq; necessaria vitæ quæratis quoniam ijs pater vester scit vos indigere. *Veruntamen primum quærite regnum Dei & iustitiam eius: & hæc omnia adicientur vobis.* Vtinam commutarent homines terrenam sollicitudinem in cœlestem: certum quippe est & infallibile verbum domini, quærentibus regnum Dei & iustitiam eius temporalia adijci. Ipse est qui dicit, ipse qui spondet, *Quærite primum regnū Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adicientur vobis.* Non dicit, dabuntur, tribuentur, donabuntur, sed adicientur vobis. Liberalissimus dominus Deus noster qui spiritualia tribuit omnibus affluenter, & non impropert. Iaco. 1. Idem dominus pauperem facit, & ditat: humiliat, & subleuat. 1. Reg. 2. Qui Abrahamo Gen. 15. cum futurum genus eius prædixisset peregrinum in terra aliena vsq; ad quartam generationem, addidit, *Veruntamen gentem cui seruituri*

Deus liberalissimus.

sunt

Sollicitudo necessaria non disuadetur a christo.

sunt, ego iudicabo: & post hæc egredietur cum magna substantia. Et Prouer. 8. Per me reges regnât. Omnes hos dominus ditat, & sublimes facit. Quærentibus igitur Dei regnum adijciuntur omnia, hoc est affluenter secundum vniuscuiusque conditionem & necessitatem condonantur. Nullus itaq; timor seculi homines pauidos reddat si Deo se coniunxerint, & eius mandata custodiant, quasi pauperes inde euasuros: quoniam omnia temporalia dominus se promittit adiecturum misericordia & gratia sua. Cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 148. in euangelium beati
Lucæ ex cap. duodecimo.*

Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnũ. Vendite quæ possidetis, & date eleemosynã. Facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cœlis quo fur non appropriat, neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit. Hoc proculdubio ad discipulos domini referendum est, quoniam illos possessores regni Dei dominus annuntiat, quemadmodũ sup. c. 10. dixit, Gaudete & exultate quod nomina vestra scripta sunt in cœlis. Beata gens quæ talia audire meruit, Nomina vestra scripta sunt in cœlis. Quod è contra de reprobis Ieremi. 17. dicitur, Recedentes à te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viuientium dominũ.

Nunc autem voce domini securitatem suæ perpetuæ audiunt salutis, *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Si patri complacuit, quis poterit contra venire, quis se opponere, quis repugnare? Si Deus pronobis (inquit beatus apostolus Paulus) quis contra nos? Deus qui iustificat, quis est qui condemnet? Quis stabit aduersus electos Dei? Ro. 8. Nolite ergo timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum: non quidẽ terrenũ, quod destruitur, sed cœleste, quod finiri non potest. Vnum verum tamen faciendum restat: *vendite quæ possidetis, & date eleemosynam.* Adhuc aliqui domini discipuli suas possessiunculas habebant, agros, vineas, oliueta, & bona mobilia quæ ad viuendum necessaria sunt. Prædicatores autem euangelij dominus, cum sit ipse largus necessariorum ad vitam distributor, & largitor, nihil profè vult mobilium, vel immobilium rerum possidere, ne occupati proprijs, communis obliuiscantur profectus: & dum suis inseruiunt, euangelicam prædicationem negligant. Oportet enim hos sine pera, sine baculo, sine calceamentis incedere, neque (quod minimum est) aliquem saluari per viam. Qui enim iam suæ eternæ salutis sunt certi, solam hanc proximis procurare proprium est, neq; alijs rebus occupari. Ne autem forte aliqua posset illos disturbare diffidentia dum amittunt terrena, sacculos temporales quibus consuevit obseruari pecunia, in perpetuos qui non veterascunt dominũ.

Prædicatores
euangelij
propriũ
habere
hibetur.

commu-

commutare docet. Felix commutatio
 quæ sacculos veterascētes in perpetuos
 transmutat. Felix thesaurus qui nun-
 quam deficit. Deficiunt utiq; thesauri
 terreni dum expenduntur, vel dum fu-
 res subtrahunt, siue dum mors ab illis se-
 parat & abducit possidentem. Cæterū
 qui suos nouit recondere in caelo thesau-
 ros, perpetuō illos possessurum dominus
 nuntiat dum dicit *thesaurum non deficiē-
 rem in caelis, quō fur non appropriat, neque
 in ea corrumpit*. Enimuerō minimē po-
 test manus latronis pertingere caelum:
 neq; ibi corruptio aliqua potest rubigi-
 ne thesaurum consumere. Causam au-
 tem tam altè recondendi thesaurū red-
 dit dominus cum ait, *Vbi enim thesaurus
 vester est, ibi & cor vestrum erit*. Cum autē
 cor maxime necessarium sit custodiri
 ne ab istis terrenis occupetur, dicēte scri-
 ptura Prou. 4. *Omni custodia serua cor-
 tuum, quia ex ipso vita procedit, necessa-
 rium est tali loco thesaurum recondere,
 quo cor securè vnā cum ipso thesauro
 recondatur*. Hanc in terra securitatem
 nemo habere potest: propterea in caelo
 vbi securitatis est arca, ipsum thesau-
 rum & cor simul reponendum saluator
 ait. Felix qui despectis terrenis, vendi-
 tis possessionibus, nomen suum vnā cū
 puillo domini grege habere contendit,
 & thesaurum suum vnā cum corde in
 caelo recondit. Nihilominus tamen nō
 deficiunt qui iuxta prophetam vocent
 nomina sua in terris suis. Quorū perijt
 memoria cum sonitu: & ducunt in bo-
 nis terrenis dies suos, & in puncto ad in-

ferna descendunt. Miseri, qui conuiciū
 vnus diei huius vitæ præponunt felici-
 tati aternæ, & vitæ perpetuō duraturæ.
 Est enim uerō tanta huius seculi confu-
 sio, sonitus, strepitus, ciulatus, clamor,
 vt non exaudiantur voces prædicantiū,
 & ex euangelio clamantis dñi. **Q**uem-
 admodum enim molendinarij strepitu
 molentis molæ, & rugientis aquæ, nisi
 foras egrediantur, voces clamantium
 non audiunt: ita etiam nisi quis à seculi
 huius strepitu exeat, voces clamantium
 non percipit. Vnde fit vt tot auditis in
 quadragesima sermonibus, tot clamori-
 bus prædicantium, non intus percipia-
 tur ab auditoribus verbum, sed tanquā
 si audirent confusas quasdam voces, ni-
 hil aliud percipiunt, nisi hoc tantū mo-
 do quod fatentur, Bene prædicauit, bene
 dixit, optimè concionatus est. Et quod
 peius est, quæ potiora dicta sunt ad salu-
 tem, ea minus attenduntur: sed si quid
 memoriæ adhæsit illud est aliquid inge-
 niosè dictum, vel aliud simile quod ad
 salutem animæ minus attinet. In tantā
 deuenimus surditatem vt iterum atque
 iterum sit cum propheta clamandum,
Hodie si vocem domini audieritis, nolite
 obdurare corda vestra. Facti sumus si-
 cut aspidēs surdæ: de quibus David ait,
Furor illis secundū similitudinem ser-
 pentis, sicut aspidis surdæ, & obruran-
 tis aures suas: quæ non exaudiet vocem
 incantantium, & venefici incantantis sa-
 pienter, ps. 57. **F**urorem hunc Iudæorū
 existimo primò intelligendum, qui ob-
 turauerunt aures suas furore repleti
 aduer-

Mundi
 tumultus.

Cor cum
 thesauro
 in caelo
 recondē-
 dum.

Furor Iu-
 dæorum
 fit illis
 serpentis
 furor.

aduersus dominum: neque vocem eius audierunt, neque mirabilia quæ inter eos operatus est animaduertunt. Serpens cum in furorẽ est versa nihil timet, nec gladium, nec hastam, nec lapides, neque quodcumque aliud adferendum & eam percutiendum instrumẽtum: sed veneno interiori stimulata saltat, inuehitur, gyrat, vt tandem venenum effundat in insequentem se. Aspis aures, ne vocem audiat incantantis, vnã terra, alterã cauda obturat. Sic profectò miseri huius seculi sectatores terrenis implicati auri vnã terra obturant, alteram cauda. i. corpore quæ est infima hominis pars. Itaque terrenis affectibus, & insatiabili bonorum terrenorum cupiditate auris vnã obturatur, altera delectationibus corporis. Manet huiusmodi hominibus apud Deũ pena inferni altamente iustissimè reposita. Pusillum autem gregem, & hũmiles exaltat dominus. Melius est enim modicum iusto super diuitias peccatorum multas, quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus. Fortitudo hominis præcipuè in brachijs ostenditur. Conteret dominus brachia peccatorum, hoc est vires eorũ, diuitiæ enim pro viribus possidentur. Fortior existimatur in seculo qui ditior est: & pauperes fragiliores cæteris reputantur. Iustos autem confirmat dominus, hoc est fortiores reddit. Sicut dominus dixit Ieremias c. i. Ne formides a facie eorũ: ego quippe dedi te hodie in ciuitatem muratam, & in colamnam ferream, & in

murum æreum super omnem terram regibus Iuda, & sacerdotibus eius. Hec faciet dominus humilibus confidentibus in eum. Gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 149. in euangelium beati

Luca. ex cap. duodecimo.

Sint lumbi vestri præcincti, & lucerna ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum, sicut quando reuertatur à nuptijs: & cum venerit, & pulsauerit, confestim aperiant ei. Beati sunt serui illi, quos cum venerit dominus inuenit vigilantes. Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & si in quarta inuenit: beati sunt serui illi. Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias, quã hora fur veniret, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati, quia quã hora non putatis, filius hominis veniet. Semota à cordibus discipulorum auaritia, nunc cordis puritas & efficax bonorũ operũ exemplũ subiungitur, dicente domino: *Sint lumbi vestri præcincti.* Sicut enim vestis ne ante vel retro fluat cingulo tenetur, sic lumbos præcingere iubemur, vt castitas in nobis omninò perseveranterque vigeat. Poterat quisquam qui castitate Dei gratia præeminet, de hoc gloriari quod ne faciat, continò subiungitur, *Et lucerna ardentes in manibus vestris.*

Necesse

Diuites fortes, pauperes verò debiles multus reputat.

et totum
quod
est in
mundo
est in
mundo

Necessè est ijs qui castitatem seruant nò intus de hoc à domino concessò dono gloriari, sed lucernas habere in manib⁹; non vtiq; quas cunq; sed ardentes. Cū enim beatus apostolus ad Gal. 5. diceret, fidem prodesse credentibus, adiunxit nò quamcunq; sed per charitatem. Nec hic fixit orationē, sed charitatē (inquit) operantem. Potest enim charitas intus ardere, non tamen hoc sufficit, nisi per bona opera exteri⁹ ostendatur. Ideò ait ardentes: quod enim ardet intus potest aliquādo non lucere foris, dominus autem vult vt opera interius per charitatem ardeant, & exteri⁹ per executionem luceant. Ideò apostolus ait, per charitatem intus ardentem & exteri⁹ operantem. In hoc autem ne quis segnissimè neniatur, sollicitos esse & vigilatissimos monet tanquam seruos expectantes dominum suum quando reuertatur à nuptijs. Reuersus est domin⁹ à nuptijs quas celebravit in vtero virginis, assumpta ecclesia credentium in sponsam. Abijt autem sponsus in cœlum reuersurus, vt sponsam electorum in cœlum secum perpetuò mansurā leuaret. Quod paratim quotidie migratione bonorū ex hoc seculo facit, postremo facturus generaliter in die iudicij, quando dicet ijs, qui à dextris erunt, Venite benedicti patris mei percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Cum igitur quotidie moriamur, oportet nos vigilantissimos esse, & non cessare à confectione lumborum & bonorum operum fecunditate: ne cum pulsauerit,

propter infirmitatem cunctemur aperire, sed gaudentes confestim aperiamus nostræ voluntatis ostium: & non contristemur sicut & cæteri qui spem non habent. Qui enim verè diligit dominū, vitam debet habere in patientia, & mortem in desiderio. Desiderare se dissolui & esse cum Christo, vt dicebat beatus apostolus Paulus. Hoc & beata Monica dicebat filio suo diuo Augustino, postquam conuersus est ad fidem, Nulla re delector in hac vita cum te contempta foelicitate terrena videam seruum Dei. Hoc apposuimus ne fortè hanc lectionem respondeat. Et quis sicut beatus Paulus? sed noscant, hoc seruis Dei etiam foeminis esse desiderium dissolui & cum Christo regnare. Quod si qui ab hoc retardamur seruore, nostra culpa, negligentia, & tepiditate contingere perspicuum est. Eis autem qui fide & operante charitate omnidie expectauerint sponsum, beatitudinem promittit dicens, *Beati sunt serui illi, quos cum venerit dominus, inuenerit vigilantes. Amen dico vobis quod præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis.* In his verbis ostendit dominus se paratissimum esse ad benè uentibus beatitudinem conferendam: quod præcinctu & ministracione ostendit. Manifestat autè in seipso beatitudinē consistere, ne quis sibi persuaderet vel in se, vel in loco cœli Empyrj, aut in societate angelorum posse quempiam esse foelicē. Hac enim haberi non potest beatitudo nisi in ipso Deo. Ideò ille dicitur sanctis ministrare, quoniam

Verè diligenti do
minum
quid necessarium.

Opera
nostra
bona exteri⁹
lucere debent.

Beatitudo & foelicitas in solo deo consistit.

quoniam vnicuiq; confert in clara sua
visione & fruitione beatitudinem. Et
quemadmodum qui in conuiuio deser-
uit, vnum ferculum vni, alterum appo-
nit alteri: sic dominus transiens mini-
strat, quoniam non omnes æque diuina
fruentur beatitudine, sed secundum me-
rita distribuitur vnicuiq; prout habet
gratiam. Vnicuique enim secundum
quantitatem meritorum gloria retri-
bitur. Qui parce seminat, parce & me-
tet (inquit beatus apostolus Paulus) &
qui seminat in benedictionibus, de bene-
dictionibus & metet. Quod autem ait,
*Et si venerit in secunda vigilia, & si in ter-
tia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati
sunt serui illi:* non pro qualitate merito-
rum, sed pro nostræ vitæ tempore acci-
piendum est. Omisâ enim uerò prima
vigilia infantium, qui baptizati si ante
discretionis tempus obierint, saluantur
meritis tantummodo passionis domini,
quæ illis cõmunicantur per sacramen-
tum baptisimi. Secunda vigilia incipit
puerorum iam adutorum, iuuenum,
& virorum ætas: in tertia senum vita
desinit. Itaque in quacunq; ætate quis
vocetur si inuentus fuerit vigilans, sal-
uabitur: vigilans (inquam) fide & chari-
tate. Ut autem omnes nos reddat vigi-
lantes, nullusq; amore huius seculi in-
briatus stertat, adducit exemplum pa-
tris familias: cui si nota esset hora qua
fur veniret, vigilaret vtique, & non si-
neret per fodi domum suam. Atqui si
homo, ne huius mundi opes perdat, vi-
galias custodiret noctis, quanto potius

vigilare debemus ne nos diabolus sua-
sione sua faciat peccantes amittere vi-
tam æternam. Et vos (inquit) estote pa-
rati, quia qua hora non putatis filius ho-
minis veniet. Vnde & beatus apostolus
Petrus. 2. epist. c. 3. ait, Adueniet autem
dies domini sicut fur. Et beatus apostolus
Paulus. 1. Thessal. 5. De temporibus au-
tem & momentis fratres non indigetis
vt scribamus vobis: ipsi enim diligenter
scitis, quia dies domini sicut fur in nocte
ita veniet. Et Apocal. 3. angelo ecclesie
sardis dicitur, Si ergo non vigilaueris,
veniam ad te tanquam fur: & nescies
qua hora veniam ad te. Maximè omni-
bus timenda est scripturarum concor-
dia, domini primo dicentis, Et vos esto-
te parati, quia qua hora non putatis, fi-
lius hominis veniet. Deinde beatorum
trium præcipuorum apostolorum Pe-
tri, Pauli, & Ioannis: qui omnes in vnâ,
eandemque sententiâ concordant. Effi-
ciat dominus ne multos ex nobis inue-
niat mors imparatos, terrena cogitan-
tes, nihil cœleste meditates, & inqui-
rentes, sed de caducis huius mundi rebus
solicitos: ne morte appropinquante stu-
pore magno perterriti non possimus
vna hora facere quod nobis à domino
tant opere cõmendatum est, *Et vos esto-
te parati, quia qua hora non putatis, filius
hominis veniet.* Cui cum patre, & spiritu
sancto est honor, gloria, & imperium
per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 150. in euangelium beati
Luca ex cap. duodecimo.*

Aio

Gloria
retribui-
tur secū-
dum me-
ritorum
quanti-
tatem.

Vigilia-
rum in-
terpreta-
tio,

Vigilan-
tia in-
de & o-
ritate fit

Alte autem ei Petrus, Domine ad nos
 Adicis hanc parabolam, an ad omnes? Di-
 xit autem dominus, Quis putas est fidelis di-
 spensator & prudens, quem constituit domi-
 nus supra familiam suam, ut det illis in te-
 pore tritici mensuram. Beatus ille seruus que-
 cum venerit dominus, inuenerit ita facien-
 tem: verè dico vobis quoniam supra omnia
 quæ possidet, constituet illum. Quod si dixe-
 rit, seruus ille in corde suo, Non oram facit
 dominus meus venire: & cæperit percutere
 seruos & ancillas, & edere, & bibere, & ine-
 briari, veniet dominus serui illius in die qua
 non sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum,
 partemque eius cum infidelibus ponet. Ille
 autem seruus qui cognouit voluntatem do-
 mini sui, & non se preparauit, & non fecit
 secundum voluntatem eius, vapulabit multis:
 qui autem non cognouit, & fecit digna pla-
 gis, vapulabit paucis. Omnia autem cui mul-
 tum datum est, multum queretur ab eo: &
 cui commendauerunt multum, plus petent
 ab eo. Cum parabolæ tenor aures percu-
 reret Petri, & vigilantissimos dominum
 audiret velle seruos, diemque aduentus
 eius similem furi nocturno perciperet,
 voluit scire verum ad discipulos tantum,
 an ad omnes parabola pertineret. Cui
 dominus ad apostolos primum & præ-
 latis, deinde in subsequens ad om-
 nes parabolam pertinere exponit. De fi-
 delibus dispensatoribus proculdubio cum
 prælatis agit, enim datum est sacra-
 menta populis & doctrinam ministra-
 re. Sic ipse beatus Petrus epist. 1. c. 4. ait,
 Vnusquisque sicut accepit gratiam, in
 alterutrum illam administrantes sicut

boni dispensatores multi formis gratiæ
 Dei. Et beatus apostolus Paulus 1. Cor.
 4. Sic nos existimet homo, ut ministros
 Christi. Hic iam queritur inter dispens-
 atores, ut fidelis quis inueniatur. Et ad
 Titum, 1. de Episcopis ait, Oportet epif-
 copum sine crimine esse, sicut Dei dispē-
 satorem. Dispensatio (inquit etiam ipse
 apostolus 1. Cor. 9.) mihi credita est. Itaque
 parabola primum respicit apostolos &
 discipulos domini eorumque successores,
 deinde etiam secundo omnes fideles vi-
 gilare monet. Cum enim dicat, ut det
 illis in tempore tritici mensuram, om-
 nes quotquot acceperunt Dei gratiam,
 & in populos regimen, illam subiectis
 impendere tenentur prædicando, docē-
 do, monendo, sacramenta ministrando,
 & temporalia pauperibus prout possunt
 largiendo. Ideo apostolus Paulus episco-
 pum vult esse hospitalem: quod domi-
 nus per mensuram tritici ostēdit. Neque
 prætereundum quod dicit mensuram,
 ut enim fideliter distribuatur etiam oportet
 considerare ne vni multum, alij verò pa-
 rum: sed ita fideliter impertiatur, ut quod
 fieri poterit iuxta proximorum necessi-
 tatem fiant eleemosynarum distributio-
 nes. Magnum deinde præmium fidei
 & prudenti dispensatori spiritualium
 & temporalium se promittit daturum
 dicens, *Beatus ille seruus, quem cum vene-
 rit dominus inuenerit sic facientem:* sic vi-
 delicet distribuentem, sic prudenter lar-
 gentem. Semper enim prudentiam fidei
 delitati dispensatoris coæquat, ut quic-
 quid datur fideliter, etiam prudenter di-
 stribua-

Praelati
 sunt Dei
 dispensa-
 tores.

Episco-
 pus fit
 hospita-
 lis.

Dispen-
 satores
 fideles
 præmia-
 buntur.

tribuat. *Constituet illum super omnia que possidet.* Possessio Dei Deus est, ipse est sibi possessio sua gloria sua, beatitudo sua. Dabit igitur Deus bona sua seruo suo fideli & prudenti, dum illum participé beatitudinis faciet, vt habeat in diuina visione. & fruitione beatitudinem, summamq; lætitiã. Nunc insequentibus agit de malo, infideli, & imprudenti seruo. Quemadmodum enim fideli & prudenti felicità æternæ datur præmium, ita ei cui imprudentia comest, & sibi multos vitæ annos stultè promittit, & moram arbitrans facere dominum, inferiores conculcat, pauperes spoliat, comestationi & ebrietati inseruit, dominus veniet in die qua nõ sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum, hoc est separabit à diuitijs quas congregauit, à gula cui inseruit, partemque eius cum infidelibus ponet. Damnabuntur impij Iudæi, damnabuntur Mahometani, damnabuntur hæretici, damnabuntur etiam malè viuentes Christiani. Hoc enim est partem horum iniquorũ seruorum ponere cum infidelibus. Deinde dominus doctrinam hanc suam, quam de bonis & malis proposuit Christianis, retrahit ad viros doctos qui sunt in ecclesia, & ad simplices: vt vtrorumq; pœnam damnationis distinguat. *Ille autem* (inquit) *seruus, qui cognouit voluntatem domini sui, & non se praparaui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis.* Docti viri qui sunt in ecclesia parati esse debent ad reddendam rationem omni die, omni hora qua domi-

nus venerit: & sic secundum voluntatẽ domini sui vitã dirigere, & mores suos normæ sacræ scripturæ & sententijs sanctorum doctorum aptare. Qui secus fecerit, vapulabit multis, maiorem suæ damnationis patietur pœnam, quàm vir ignarus & rusticus. Ideo sequitur, *Quiam rem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis.* Damnabitur quidem quoniam transgressus est domini præcepta & sæpe peccauit: non tamen tantam, & tam atrocem patietur pœnã, quàm ille qui doctus est. Horum reddit rationem dominus dicens, *Omnia autem cui multum datum est multum quæretur ab eo, & cui commendauerunt multum, plus petent ab eo.* Iustum quippe & rationale est cui multum ingenij, siue scientiæ, multum honoris & supereminentiæ, multum ecclesiasticorum reddituum datum est: plus virtutis, exempli, & eleemosynarum quærat ab eo, quàm à plebeio & ignorante homine, quàm ab agricola aratro terram scindente. *Æqua est & iustissima via domini.* Terrore nempe nos percussit, amore recreauit. Terrore quidem dum grauius minatur mundi præfectis & rectoribus grauiora illos, nisi vigilent, nisi vita, exemplo, & eleemosyna cæteris præstent, tormenta passuros. Amore autem dum beatos (si bene uiuunt) & felices prædicat tales seruos. Quibus dominus ministraturum se dicit, illosq; recubituros, & super omnia quæ possidet constituendos. Siquis enim vitæ huius breuitatem, & miserias quas homo breui viuens tempore pati-

Dispensatores
imprudentes
pœnas
lucet.

Terrat
Deus &
recreat
mudi ro
ctores.

neq; q;
enim q;
stet q;
stet q;
stet q;

Atr ocio
ri pœna
punien-
tur mini
stri Ec-
clesiæ
mali, do-
cti, quã
indocti.

stet q;
stet q;
stet q;

pati-

paritur: ex altero verò latere foelicitatē
 & nunquam deficientem beatam vitā
 attendat, nimirum respuet omnia quae
 sibi esse impedimento cognouerit, &
 soli Deo placere contendet. Siquis exi-
 guus & pauper à terra aliqua sal fugi-
 ne aspersa & infructuosa auocaretur in
 terram diuitijs plenam, aeris salubritate
 & amoenitatibus fructum & florum
 referam, ea lege & conditione, vt pau-
 cos annos duratura ieiunia praemitteret
 pacem conseruaret, lites extingueret, &
 carnis concupiscentiā ablegaret, profe-
 cto patienter sustineret paucorum anno-
 rum poenitentiam, vt tandem perueni-
 re posset in illam latam, pacificam, deli-
 cijs, amoenitatibus, & diuitijs affluentē
 terram. Si hoc faceret homo terrenus,
 vt transire posset à terra in alteram ter-
 ram postremo moriturus: quantò ma-
 gis elaborare debemus vt ad foelicem il-
 lam coelestem patriam peruenire possi-
 mus, vbi vita non finitur, vbi thesauri
 sunt incomparabiles, vbi deliciae sempi-
 ternae, vbi pax indeficiens, vbi omne ha-
 betur bonum, & nullum habetur malū:
 gratia domini nostri Iesu Christi, cui cū
 patre & spiritu sancto est honor, gloria,
 & imperium per omnia secula seculo-
 rum. Amen.

¶ Tractatus. 151. in euangelium beati
 Lucae ex cap. duodecimo.

Ignem veni mittere in terram, & quid vo-
 lo nisi vt accendatur? Baptismo autem ha-
 beo baptizari: & quomodo coarctor vsque
 dum perficiatur? Putatis quia pacem veni

mittere in terram? Non dico vobis, sed sege-
 rationem erunt ex hoc qui in do-
 mo vna dimisi, tres in duos, & duo in tres. Di-
 uidetur pater in filium, & filius in patrem
 suum, mater in filiam, & filia in matrem,
 socrus in nurum suam, & nurus in socrum
 suam. Ignis inter elementa maioris est
 actiuitatis: agit enim vehemētē in om-
 nia quae circum circa inuenit, & om-
 nia consumit. Durissimi saxi igne fran-
 guntur, ferrum ipsum ignis domat &
 purgat. Omnis scriptura ignem saepe in
 spiritualibus nominat. Cū Deus Abra-
 hae praestenderet futura quae populo
 Iudaorum facere decreuerat, ait scriptu-
 ra Gen. 15. Cum ergo occubisset sol, fa-
 cta est caligo tenebrosa & apparuit cli-
 banus fumus, & lampas ignis transiens
 inter diuisiones illas. Cum verò oblatu-
 rus esset Isaac Gen. 22. ipse Abrahā por-
 tabat in manibus ignem & gladiū. De
 Deo etiam dictū est Deut. 4. Deus tuus
 ignis consemens est. Cumq; legē Moy-
 ses esset accepturus Exo. 19. totus mons
 Sinai fumabat eò quòd descendisset do-
 minus Deus super eum in igne, & af-
 cenderet fumus ex eo quasi de fornace.
 Cumque primò domin⁹ in rubo Moyfi
 appareret, ardebat rubus & non combu-
 rebatur. In die etiam Pentecostes spirit⁹
 sanct⁹ in linguis igneis se ostēdit in disci-
 pulos dñi aduenisse. Hoc profecto ideò
 totū factum reor, vt dñs charitatē arden-
 tissimā qua diligit creaturas, nobis osten-
 deret, doceretq; nos ardentissime eū dili-
 gere, qui tantopere nos diligit. Ideò do-
 minus cum seruos vigilatissimos

Ignis ve-
hemētia.

Ignis in
sacra scri-
ptura saepe
quiescit

Amor
Dei erga
nos ig-
neus.

& operarios fideles atque prudentes, subiecit, *Ignem veni mittere in terram: & quid volo, nisi ut accendatur?* Ignitos seruos vult dñs, quoniam ipse ignis consumens est. Consumit enim ignis omnia, colunt in nobis De amor omne peccatū. Hunc ignem dñs misit in terrā dum ipse amore nostro accēsus tanta ab hominib⁹ mala sustinuit, tam acerbissimā passionē pro nobis pertulit. Hic est baptismus, quē vna cū igne coniūxit dicēs, *Baptismo habeo baptizari: & quomodo coarctor, vsque dum perficitur.* Memorandū nobis est dñm nostrū Iesum Christum a sua benedictissima conceptione in verbo a quo ipsa sacratissima eius humanitas fuit assumpta in vni⁹ suppositi vniōnem, omnia quæ in potētia creaturę fuerunt, sunt, & erunt, clara visione vidisse: inter quæ suā acerbissimā passionem semper prospexit. Igne tamen ill⁹ charitatis summæ patri obediens perficere decreuit tēpore oportuno, & ad id a se præelecto secundū Deipatris ordinationē. Hanc passionē vocat baptismū quoniā in proprio sanguine totus ipse baptizat⁹ est, sanguinis sacratissimi rivulis in flagellatione è toto corpore, in spiritali coronatione a super benedictissimo capite, in cruce è manib⁹, pedibus, latere defluentib⁹: terra, pontus, astra, mūdus, hoc lauantur flumine. Vnde per Isaiam dicitur, *Quare rubrum est indumentū tuum, hoc est corpus tuum, & vestimenta tua sicut calcantiū in torculari?* At ille respondit, *Torcular calcaui solus. Ipse enim fecit nos, quādo omnia per ipsum*

facta sunt, & ipse solus redemit nos, quādo tot⁹ aspersus est sanguine suo, quem pro nobis effudit abundē. Quoniam vero multi futuri erāt qui igne huius summæ charitatis accēsi, huius baptismi gratia sanguinem suū pro Christo erant effusuri, non bellum, sed separationem dicit semmissurum in terram, non pacem. De qua David ps. 72. *Zclauit super iniquos, pacem peccatorum videns.* Et cum bellum paci opponatur, & odiū charitati, non dixit dominus, *Putatis quia pacē veni mittere in terram?* Non, dico vobis, sed bellū, sed iurgia: sed ait, *Non, dico vobis, sed separationem:* quoniam propter eius igneam amorem multi fideles ab infidelibus Iudæis & gentibus separabantur. In vna eademque domo vir credēs patiebatur pro Christo, vxor infidelis improperebat: & è conuerso. Filius separabatur à patre dum in Christum credens, non solum eius amore succensus credebat, sed patiebatur, & sanguinem pro eolibenter fundebat: & ponebat cum sanguine vitam. Innumera leguntur exempla sanctorū, quæ adhuc etiā inter ipsos cernimus vigere Christianos, dum non iam sanguinis effusio, sed amor separat in domo filium religionem intrantem, patre & matre concuiscatis. Qua de causā beatus Hieronymus ait, *Summum genus pietatis est in hac re fuisse crudelem. Hoc sæpe videmus contingere viris & aliquando feminis. Sæpe autem in eadem domo manentes aliqui filij sunt modestiores, & spiritu feruentiores patribus suis: & è*

conuer-

et pira
solum

ni rigo
noluit
eius
Kivvay

Præui-
dit Chri-
st⁹ a sua
concep-
tione o-
nia præ-
terita
presētia
& futu-
ra sūchu
manita-
tis.

Baptif-
mū vo-
cat pas-
sionem
suā Chri-
stus.

rom
a. 1. 10
a. 1. 10

Separa-
tionem
quomo-
do in ter-
rā Chri-
stus im-
miserit.

Pa-
riu

conuerso quod fit plerūq; patres bonos, filios habere discolos & peruersos. Itaq; semper domini sententia præualet, *Pueri quia pacē veni mittere in terram: Nō dico vobis, sed separationem.* In omni certe congregatione siue ciuium, siue quacūq; alia, videmus quosdam feruentiores spiritu, igne diuini amoris cæteris ardētiores. In die iudicij etiam dñs in igne veniet dicente propheta, Ignis ante ipsum præcedet: & inflāmabit in circuitu inimicos eius. Et beatus apostolus Paulus 1. Cor. 3. Dies enim dñi declarabit, quia in igne reuelabitur. Vnde omnes oportet in timore semper viuamus expectātes beatam spem, & aduentum magni Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, & mundauit lauacro sacratissimi sanguinis sui. Veniet profectō ad nos quando hora mortis nostræ appropinquabit: veniet deinde ad omnes quū iudicium generale faciet. De vtraque hora nemo nostrū scit quando dñs veniet, an manē, an serō, an ad gallicantum. Et cum recesserit anima a corpore, corpus hæreditabit serpentes & vermes, anima verò perpetuis vel delicijs affecta, vel pœnis mancipata manebit, vel purgabitur ad comparandam beatitudinē in loco purgatorij, quem dñs destinauit, vt à venialibus purgentur animæ, & à pœnitentia debita mortalibus, quam viuentes non perfecte cōpleuerunt: cum sine cordis munditia Deus videri non possit, & in illam felicitatem perpetuā nihil possit coinquinatū intrare. Solliciti ergo simus de

puritate, & mundemur ab omni inquinamento corporis & spiritus, ne quādo pulsauerit dñs exituram animā vitæ præteritæ labes conturbet, sed læta & iucunda respondeat dño, Ecce adsum dñe, veniat super me misericordia tua, salutare tuum secundum eloquium tuū. Et respondebo dēmonibus exprobrantibus mihi verbum, quia speravi in sermonibus tuis. Gratia dñi nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 152. in euangelium beati Luca ex cap. duodecimo.*

Dicebat autem & ad turbas, Cum videritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis, Nimbis venit: & ita fit. Et cum Austrum flantem dicitis, Quia estus erit, & fit. Hypocritæ, faciē cæli & terræ nostris probare, hoc autem tempus quomodo non probatis? Quid autē & à vobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum autem vadis cum aduersario tuo ad principem, in via da operam liberari ab illo: ne forte trahat te ad iudicem, & iudex tradat te ex actori, & ex actor mittat te in carcerem. Dico tibi, non exies inde donec etiam nouissimum minutum reddas. Hoc discipulis credentibus non dixit, sed ad turbas, de quarum numero legis periti & pharisæierant, super durtiam cordis eorum, & pernicem incredulitatem. Qui nullo pacto tēpus aduentus Messie volebant inter se cōferre, & notare signa quę dominus faciebat, cū temporis naturam aspicerent, & verē

gg ij iudi-

Purgatorium.

iudicarent æstū & pluuiam. Improperatur autē illis quod cū ista iudicare scirēt nollent probare tempus aduentus Messia, quod præscriptum iam diu fuerat à Jacob, cum filijs suis ventura nuntiaret Genes. 49. Et à Daniele propheta cap. 9. Quæ iam longè, latèq; profecuti sumus in primis quatuor tractatibus aduersus Iudeos, super proœmiū huius sacri euāgelij beati Luca. Quæ omnia nolentes attendere scribæ & pharisæi seipsos obcæcauerūt inueterata malitia, & miserū populum secūduxerunt in obcæcationē & dānationem perpetuam. Perspicuū profectò erat sceptrū Iudæ defecisse secundū Iacob prophetiam. Perspicuū etiam hebdomada à captiuitate Babylonica sexagesima tertia, hoc est anno quadringentesimo quadregesimo venisse dñm. Quòd nasceretur de tribu Iuda ipsa experientia docuit. Quòd de virgine scriptura est testis. Quòd operaturus esset innumera miracula prophete cecinerūt. Ipsi autē Iudæi errauerunt ab vtero, locuti sunt falsa. Noluerūt tēpus cōsiderare, genus etiam dñi secundū carnem. Miracula quantū possibile fuit obfuscare nisi sunt, dicētes aliquando in Beelzebub facta, aliās verò blasphemiam aliā incredibile opposuerunt, dicentes, Dæmoniū habet, vt quid eū auditis? Doctrinā dñi improperantes talia locuti sunt, talia cogitauerūt. Ideo dispersi sunt in omnes gentes miseri & increduli: & tēpus quod noluerūt probare in vita, experiuntur post mortē in inferno. In his perfidis Iudæis datur nobis exemplū probandi

vita nostræ tempus: ne fortè dum hic non probamus tēpus nobis datū ad vitam æternam promerendū, in inferno experiamur non esse tēpus nunc ridēdi, sed flendi, & poenitentiam agendi. Ideò beatus apostolus Paulus ait, Redimentes tēpus quoniā dies mali sunt. Et alibi, Dum tēpus habemus, operemur bonū. Et de ijs qui temp⁹ in peccatis expendūt ait Iob, Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Propter quod à mente non debet vnquam nostra decidere illud Ecclesiastes. 9. Quodcūq; potest facere manus tua, instāter operare: quia neq; opus, neq; ratio, nec sapiētia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. Tempus igitur vitæ nostræ cū ad merendum vitam æternam datum sit, nobis non in peccatis, nec otiosè trifigendum est, sed omni die curandum incrementum virtutum, & cumulus bonorum operum augendus. Seruum nempe pigrum qui duo abscondit alēta, quoniam non operatus est in eis, dānatum legimus. Vnde quidam dixit, Nulla maiori actura quam tēporis. Iudicemus igitur à nobis ipsis quod iustū est. Additur autem exemplum de eunte in via cum aduersario: ne securi incedamus cū corpore & mūdo, cum quib⁹ nos omni hora properamus ad iudicē. Itaq; corp⁹ & anima in hoc mūdo ad iudicem Christū dñm per viam huius miseræ incedunt vitæ: & dū ad mortē properat corpus, ad exitū è corpore properat anima. Ideo oportet cauere maximè ne hoc aduersarium animæ corpus, per

Tempus nobis impletendum præsens ad respiciendum.

Iudei ob cæcati in durati & increduli de aduentu Messia.

Perfidi Iudæi quare ad eum miserè per totum orbem dispersi.

vitia

Corpus animæ ad uersariū quomodo de uerari possit.

vitia discurrens tradat nos in manus principis, sed quantocius ab illo liberari contendamus, non obsequentes oblectamentis eius, crapulæ, & ebrietati. Tūc enim liberabimur ab hoc aduersario, cum sobrietati intendentes, carnis etiam illecebras despexerimus, & ipsum aduersarium sub animæ & rationis legibus uiuere compulerimus. Sobriè, & iustè, & piè (inquit beatus apostolus Paulus ad Titum) uiuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni dei, & saluatoris nostri Iesu Christi. Castigo (idem inquit) corpus meū, & in seruitutē redigo, ne cum alijs prædicauerim ipse reprobus efficiar. 1. Cor. 9. Caro enim (ad Gal. 5.) concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: hæc enim sibi inuicem aduersantur. Is igitur est aduersarius noster cum quo pacem debemus cōponere, ipsum dirigendo ne illo animam tradente iudici, & iudice exactori diabolo, qui semper postulat aduersum nos vindictam, mittamur in carcerē damnationis perpetuæ. Nec deest mundus cum suis honoribus & diuitijs, qui in hoc itinere nobis comes est. Quem facile superabim⁹ Dei gratia, si prius cum corpore quod inest & comitatur animam semper uisq; ad ipsius corporis interitum, pacem & fœdus inierimus, illud redigentes in debitam & necessariam seruitutē. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum uitijs & concupiscentijs ad Gal. 5. Si enim secundum carnem uixeritis (Ro. 8.) moriemini: si autē spiritu

facta carnis mortificaueritis, uiuetis. Habemus deniq; dñm nostrum adiutorē, qui uicit diabolum, mundū, carnē, & mortem, qui sunt aduersarij nostri: à quibus debemus dare operam ut liberemur in uia, ne tradamur in mortē sempiternā. Tunc uerò liberabimur, cum ad ducem nostrum uictorem Christū dñm attēderimus, & sub vexillo eius sanctissimæ crucis uixerimus, unicuiq; dantes quod suum est: uidelicet animæ dñm, rationi directionem, corpori subiectionē, mundo renuntiationem, diabolo Dei gratia expulsionem. Habemus profectò innumeros viros, mulieres, iuuenes, qui sub Christo dño degētes, omnia hæc parui pependerunt, & liberati à seruitute horū inimicorum uictores euaserūt. Vnde & beatus apostolus Paulus post plurimos enumeratos uictores ad Heb. c. 12. in hac prorupit sententiā: Ideoq; & nos tantā habentes impositam nubem testiū, deponentes omne pondus, & circumstantes nos peccatum per patientiam curram⁹ ad propositum nobis certamen, aspicientes in authorem fidei & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta, atq; in dextera sedis Dei sedet. Recogitate enim eum qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionē, ut non fatigemini animis uestris deficientes. Liberabimur sanè ab aduersario si hæc recogitantes & breuissimam huius temporis uitā, & uictores innumeros sub principe Christo uoluerimus imitari gratia eiusdem, qui cum

patre, & spiritu sancto viuit & regnat
per omnia secula seculorum, Amen.

¶ *Tractatus. 153. in euangelium beati
Lucæ ex cap. decimo tertio.*

Aderant autem quidam in ipso tempo-
re rennunciantes illi de Galilæis, quorum
sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificijs
eorum. Et respondes dixit illis, Putatis quod
hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores
fuerint, quia talia passi sunt? Non, dico vo-
bis, sed nisi pœnitentiam habueritis, omnes si-
militer peribitis. Sicut illi decem & octo su-
pra quos cecidit turris in Siloe, & occidit
eos: putatis quia & ipsi debitores fuerint præ-
ter omnes homines habitantes in Ierusalem?
Non, dico vobis, sed si pœnitentiam non ha-
bueritis, omnes similiter peribitis. Qua in-
tentione hi nuntiauerint domino de
Galilæis istis occisis à Pilato non noui-
mus: scrutator ipse cordium nouit. Cæ-
terum videtur hoc simpliciter nuntia-
tum, eo quòd dominus eorum intentio-
ni non est aduersatus, quod sæpe legi-
mus fecisse cum peruersas inspiceret in-
tentiones scribarum & pharisæorū. Qui
fuerint etiam hi Galilæi non certò no-
uimus: quoniam stare non potest quod
aliqui suspicati sunt, & in suis etiam co-
dicibus scriptum reliquerunt, dicentes
fuisse Iudam quendam, qui tempore de-
scriptionis factæ à præside Syriæ Cyri-
no iussui Octauiani imperatoris se oppo-
suit, & multos ad se conuertit Iudæorū
dicens, tributum non deberi Romanis
impendi. Et adducunt illud Act. 5. quod
Gamaliel dixit in concilio, Ante hos
dies extitit Theudas dicens se aliquid ef-

se. Deinde subiunxit, Iudas etiam Gali-
læus auertit populum. Quoniam illud
non à Pilato est intercisum negotium,
sed ab alio præside Fado nomine. Illud
autem quod tempore Cyrini, vel Fadi
præsidis dissolutum negotium est, nemi-
ni dubium est domino notissimum esse
cum id in diebus natiuitatis domini cõ-
tigisset triginta annos & eo ampli⁹ an-
te id tempus quo isti nuntiauerunt do-
mino de Galilæis à Pilato occisis. Itaque
recens aliquod erat hoc negotium, aliàs
non quasi nouum domino retulissent.
Quod igitur existimandum est, aliquè
virum vel simul plures aliquam rebel-
lionem aduersus populum Romanum
excitasse, vel erga tributa reddenda, de
quibus dominus dixerat, Reddite quæ
sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei
Deo: vel erga aliquid aliud. Quos inte-
remit Pilatus cum sacrificia offerrent si-
ue in templo Hierosolymis, siue in alio
aliquo loco subito superueniens dum sa-
crificijs essent occupati, & illos omnes
perdidit, & sanguinem eorum cum sa-
crificiorum sanguine miscuit. Respon-
dens autem dominus dixit illis, Putatis
quòd hi Galilæi præ omnibus Galilæis pecca-
tores fuerint, quia talia passi sunt? Non,
dico vobis, sed nisi pœnitentiam habueritis,
omnes similiter peribitis. Aliquãdo dñs pec-
cantes aliquos flagellat, & alios simili-
bus criminibus obuolutos non corripit,
maiori illorum utiq; malo. Quoniam
scriptum est, Flagellat dominus om-
nem filium, quem recipit. Hos flagel-
lat vt conuertantur, & respiscant à

pecca-

peccatis: alios perimit, ne multiplicatis peccatis maiora in inferno patiatur tormenta: aliorum peccata dissimulat, sicut scriptum est, Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in aduentionibus suis. Itaq; hos Galileos permisit Dominus occidi, alios verò perpetuò reseruauit cruciandos. Nemo igitur peccans eo quòd non punitur insolecat sed timeat: dominus enim dum aliquos peccantes punit, alios eorum punitione monet, ne quãdo perpetuò puniantur. Qua de causa dominus aliud etiam exemplum adducit de quibusdã octodecim, supra quos cecidit turris Siloe, siue quã ipsi ædificabant, siue vetusta iam fuerit illa ædificata turris. Siloe fons est qui subtus montẽ Sion currẽs iuxta quercum Rogel prorupit: vbi erat natatoriũ illud quod dñs dixit cæco à natiuitate Ioan. 9. luto facto ex salina & terra, & superposito oculis eius, Vade, & lauare in natatoria Siloe. Fons adhuc hodie ibi scaturit de longinquo subtus tertã montis Sion de currẽs. Quẽ vidimus, & oculos eadem aqua lauim⁹, cũ Hierosolymis dñi gratia essemus. Iterum dñs repetit, *Nisi pœnitentiã egeritis, omnes similiter peribitis.* Nullus igitur peccatis obnexius secur⁹ dormiat, securus vigilet: sed semper tanquam tumentes super se fluctus, & tanquam rugientem leonem dñm timeat, ne quando irascatur dñs, & pereat à via iusta. Cum autem exarserit in breui ira eius, beati omnes qui confidũt in eo. Ille autem verè confidit, qui dñm super omnia diligit: ille diffidit, qui se existimat

non puniendũ & à peccatis non desistit. Qui reuera vel cum Galilæis, vel cum illis decem & octo peribit cito: vel si tardius, cruciabitur in æternum. Quanta autem reges terræ seueritate animaduertere debeant in publicè peccantes, Deum imitantes qui hos permisit occidi Galilæos, & illos octodecim turris Siloe, ipse Dauid rex & propheta præscripsit dicens psalmo. 100. In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt disperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem. Quid autem possint subditi aduersus tyrannicè dominantes S. Thomas, lib. 1. c. 6. de regimine principum asserit eum è medio tollere non licere homini priuato, sed publicæ potestati hoc esse mandatum. Quod accipiendum est quando publicæ potestati datum est sibi provide re de rege, vel domino. Nec agit infideliter hoc faciendo, cum ille hoc meruerit infideliter dominando. Hoc autem semper accipiendum est quando iustè acquisiuit dominum: cæterum quando acquisiuit iniustè nolẽtibus subditis, sed ad consensum coactis, tunc si recursus non potest haberi ad superiorem, vel ille superiorem non habet, licet homini priuato illum occidere. Et sic intelligenda est concilij Constantiensis decisio ses. 15. vbi tanquam hæreticus damnatur qui dixerit licere priuato homini occidere tyrannum: quod de tyranno qui iure quidem imperat, sed deprauatus factus tyrannus, accipiendum est. Cæterũ de tyrãno tyrannicè occupante dominiũ,

De peccato im-punito non insolecat homo, sed timeat.

Siloe fõtis descriptio.

Diligẽs Deũ super omnia, verè confidit.

Rex tyrannizans quando & a quibus occidi possit

& simul tyrannice gubernante, prout facit Turearum rex, non intelligitur facti concilij decisio. Vtinam (desiderabat beatus apostolus Paulus ad Gal.) abscondantur qui vos conturbant. Vtinam (dicamus & nos) occidamus in nobis regnans peccatū, & procul abijciamus à ceruicibus nostris, carnis & dæmonis iugum. Hi enim tyrannicè nos præmunt, tyrannicè subiugant, tyrannicè imperant tyrannicè exigunt tributa. Nos autè in libertatem vocati sumus, non ergo redigamur in seruitutem carnis. Oremus veruntamen assiduè dominū, qui dixit. Si ergo filius vos liberauerit, verè liberi eritis. Ioā. 8. Et beatus apostolus Paulus ad Gal. 4. Itaque fratres non sumus ancillæ filij, sed liberæ, qua libertate nos Christus liberauit. Et c. 5. Vos autem in libertatem vocati estis fratres. Omnis hæc libertas accipienda est ne peccatis subdamur, sed ad omnè virtutem excedendam sciamus nos à Christo domino libertatem consecutos gratia eius. Cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 154. in euangelium beati Lucæ ex cap. decimo tertio.*

Dicebat autem & hanc similitudinem, Arborem ficus habebat quidam plantatam in vinea sua: & venit quærens fructum in ea, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineæ, Ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & nō inuenio. Succide ergo illam: ut quid etiam

terram occupat? At illerespondens dixit illi, Domine dimitte illam & hoc anno, & quædam fodiam circa illam, & mittam stercorea, & si quidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. Post superiore sententiam qua dominus, nisi pœnitentiam habuerimus, omnes similiter perituros dixit, ne Iudæi illos Galilæos, quos super veniens Pilatus interemit, & alios decē & octo quos cadens turris Siloë oppressit, cæteris iniquiores existimarent, modo similitudinem de ficulnea subiungit. In vinea domini ficulnea hæc infructuosa plantata est: dominus enim in vinea sua bonos, & malos etiā plantari permittit: vnusquisque videat quales fructus faciat. Expectat dominus & de vinea, & de singulis vitibus fructū temporibus suis. Et nota quòd singulis annis venit quærens fructum ex ficulnea. Semper dominus in omni ætate quærit à nobis fructum, secundum illius ætatis in qua sumus, vires: à pueris, à iuuenibus, à senibus. Ille meretur eradicari, qui nec puer, nec iuuenis, nec senex nouit bona agere, sed in omni ætate vitia præposuit virtutibus. Nihilominus tamen benignus & misericors pater & vineæ dominus precibus Christi, qui secundum humanitatem huius vineæ est procurator, & secundum diuinitatem dominus, permisit etiam illo anno ficulneæ radicibus terram circumfodi, & stercorea mitti. Per hæc omnia inspirationes intelligendæ sunt, & timores mortis, & inferni stercorea. Quippe corpora nostra sunt quæ corrumpuntur, & foetore

Fructus
requirit
a nobis
dominus
in omni
ætate.

more

Christiani
in li-
bertate
vocati.

Quanto magis De^o p^{er} nas dif fert, tato vehementius puni-
 more stercoris ex se mittunt. Non ergo superbiant qui non flagellantur dum viuunt, dominus enim vineæ fructum semper requirit, & quanto serius expectat, tanto vehementius castigat. Ecce dum primo, secundo, & tertio anno non inuenit fructum in ficulnea, succidere præcipit: precibus tamen cultoris vineæ anno vno adhuc super expectat. Quæ si non fructum reddat dum inspirationibus & prædicatorum monitis circumfoditur, nec terretur dum illi mors, iudicium, & infernus proponuntur, succidetur, iuxta illud Matt. 3. Iam securis ad radicem arboris posita est: omnis ergo arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Misericors dominus nobis ficulneæ exemplū tribus continuis annis visitatæ, & fructū requisiti proposuit, vt timeamus ne nos ipse omnis ætatis nostræ visitator, fructumque bonorum inquisitor, steriles, & infructuosos inueniat, & succidat è terra. Nulli autem hæc videatur arcta exactio, cum nemo nostrum sit qui velit infructuosam habere vitem, vel ficū: quæ tamen minus nobis fructus reddere tenentur, quam nos bonorum operū Deo, à quo conditi sumus, & cuius prouidèria assiduè gubernamur, à quo redempti à potestate diaboli sumus. Cui postquam ad annos discretionis peruenim⁹, astricti sumus tanquam Deo nostro conditori & redemptori, vt sacratissimam eius adimpleamus & rectissimam voluntatè S. Tho. 1. 2. q. 89. artic. 6. Quod enim exigimus ab arborib⁹ nostris, scia-

mus Deum summum, omnipotentem meliori iure exigere ab animabus nostris, quas ipse de nihilo sua sola clementia creauit, quas suo sacro baptismi sacramento mundauit, quas sua fide & gratia roborauit, quib⁹ quicquid boni, quicquid virtutis inest ab ipso gratissimè nobis est præstitum. Quid enim habes (inquit beatus apostolus Paulus) quod non accepisti? Quod si accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Ab eius etiã gratiæ liberalitate qui pro ipso passi sunt martyres hoc acceperunt, teste eodem apostolo ad Philip. 1. Quia vobis (inquit) donatum est pro Christo non solum vt in eum credatis, sed vt etiam pro illo patiamini. Qui enim filio suo proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, non mirum si à nobis debitos bonorum operum fructus exigat: quos si non inueniant, sicū præcipiat infructuosam succidi. Pietate tamè motus vnum illi clementiæ impertitur annum, quo cultu necessario adhibito, nisi fructū reddat succidatur. Hoc exemplum adductum est ad probationem illius dominicæ sententiæ, Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter sicut Galilæi, & octodecim turris cadētis Siloe peribitis. Nemo igitur sibi blâdiatur, nemo pœnitentiam differat: notum sit omnibus nobis pœnitentiam esse iniunctam, & bonorum operum fructus redditionem. Qui autem aliter sentit, & (proh dolor) qui aliter viuunt, succisionem expectet adueniente sæuissima morte, iudicante verissimo iudice, puni-

Pœnitentia nullo modo differenda.

nien-

mentibus truculentissimis inferorū tor-
toribus. Audiāt gentes, verba Dei sunt,
*Succide illam, ut quid enim terram occupat
ficus infructuosa?* Si enim occupare ter-
ram dicitur infructuosa ficus, infructuo-
sus homo multo magis occupat terrā,
quam non solum occupat, verum etiā
suis pravis monitis & exemplis destruit.
Occupat malus rex regnum, occupat
prælatus prælaturam, occupat princeps
principatum, occupat iudex iniqua tri-
bunal, occupat miles militiam, occupat
diues diuitias, occupat & pauper iniu-
stus locum. Qui enim sui officij fructus
non reddūt, profectō terram occupant
frustra, cum fructus non reddant iusti-
tiæ, pietatis, & misericordiæ. Caueam⁹
igitur ne ociosi inueniamur & infru-
ctuosi à requirente in omni aetate à no-
bis bonorum operum fructus. Qui se-
mel, & bis, terque requisiti cum annū
quartum acceperimus, nisi fructum red-
damus, iuste succidemur, ne vltra occu-
pemus terram, loca scilicet, quæ si obti-
nerentur ab alijs annuos fructus redde-
rent. Sicut de iustis scriptum est, Et erit
tanquam lignum quod plantatum est
secus decursus aquarum, quod fructum
suum dabit in tempore suo. Quibus re-
promittitur quod sequitur, Et foliū eius
nō defluet, & omnia quæcunque faciet,
prosperabuntur. Quod è contrario cō-
tinuō de iniquis infructuosis sequitur,
Non sic impij, non sic: sed tanquam pul-
uis, quem projicit ventus à facie terræ.
Idem est à vento projici, quod dictum
est à vinea euelli, vel succidi. Quod à

nobis dominus sua gratia auertat: cui
cum patre, & spiritu sancto est honor,
gloria, & imperium per omnia secula
seculorum. Amen.

*Tractatus. 155. in euangelium beati
Luca. ex cap. decimotertio.*

Erat autem docens in synagoga eorū
sabbatis. Et ecce mulier quæ habebat
spiritum infirmitatis annis decem & octo:
& erat inclinata, nec omnino poterat sur-
sum respicere. Quam cum vidisset Iesus, vo-
cauit eam ad se, & ait illi, Mulier dimissa
es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus
& confestim erecta est, & glorificabat Deū.

Docebat dominus in synagoga eorum
sabbatis, quoniam Iudæi illo die conue-
niebant in synagogam: sicut ipse respō-
dit Annæ interroganti de doctrina eius
Ioan. 18: Ego palam locutus sum mun-
do, ego semper docui in synagoga &
in templo, quo omnes Iudæi cōueniūt,
& in occulto locutus sum nihil. Hoc
habet vera doctrina, non enim erubescit
palam esse: falsa autem odit lucem, & la-
tibula quærit: timet enim ne si procedat
in lucem facile à dōctis & pijs viris con-
uincatur. Hic mos semper fuit hæreti-
corum secreto immittere venenum, &
zizaniā latenter seminare, quousque
in messem crescat & multitudine suste-
tetur, cum non possit doctrina falsitatis
stabiliri. Secretos penetrant hæretici la-
res, sermones occultè disseminant per
domos. Cum autem senserint carnaliū
iam habere hominum multitudinem,
tunc subito erumpunt, & contra Deū,

Hereti-
corum
mos de
clancula-
ria do-
ctrina.

Bona o-
pera nō
exercens
damna-
bitur.

ratione
odum sit
ib obom
abitur

& sanctam matrem ecclesiam clamoribus vocibus sibilant, omnia confundunt, omnia evertunt, nullam admittunt rationem, nulli volunt subijci iudicio, solum volunt pro ratione habere voluntatem, dimissi à Deo in desideria cordis sui, & abire in adinventionibus suis, & in flagellum & eruditionem nostram.

Ecclesie
Catholice
doctrina
publica
est.

Atqui Ecclesia catholica, publicè quæ verè, recteque credit, prædicat, non erubescit sequi crucis vexillum, & evangelicam & apostolicam prædicare doctrinam. Et quanuis sæpe à iuventute sua expugnetur, nõ tamen portæ inferi vnquam præualebunt aduersus eam. Non erubescit euangelium catholicis prædicator beatus apostolus Paulus, non erubescunt etiam beati apostoli Pauli doctrinam veri catholici, qui super ædificati sunt super euangelium Christi & eius diuinam doctrinam, qui fundamentum est apostolorum & prophetarum. Cum igitur sabbato dominus doceret in quadam synagoga, quæ non nominatur à sacro euangelista qua in ciuitate sita esset, in quaque prouincia Iudææ, seu Galilææ, quod tanquam non necessarium reticuit, ne more humanorum rhetorũ omnia hæc superflua minuta legentibus ostenderet, quanquam ex præcedentibus videtur hoc in synagoga aliqua prouincie Galilæe contigisse: Venitur admiraculum. Mulier quedam accessit ad synagogam, quæ demonis operatione iam à decem & octo annis incuruata erat. Percusserat illam hostis humani generis eo genere infirmitatis ne cœlum sus-

picere posset, sed tantummodo terram. Optimum illi contemplationis præbuit modum, vt se semper morituram cogitaret: quod non hac intentione fecit, sed vt cœli oblita salutis animæ esset immemor. Colligimus hinc sæpe demonem ægritudines in nos Deo permittente iusto & occulto suo iudicio immittere. Inimicus siquidem noster est, & quoquo potest modo insequitur nos, nuntiationibus, nunc vero etiam morbis, vt hoc vel illo modo, licet vincere non possit, saltem molestia afficiat. Sæuus nimis est hic inimicus, nec nos patitur cõquiescere. At ille verus amicus conditor noster & redemptor Deus, dat cum prouentu tentationibus eius exitum, & molestias cum patientia facit sustinere, quas tandem meritorum cumulis coronat. Nec expectauit misericordia domini inclinatam ueris postulationem, sed ipse vltro misericordia commotus illam ad se accersiuit, & consolatus est dicens, *Mulier dimissa es ab infirmitate tua.* Ne autem opus differretur continuo posuit illi manus, & confestim erecta est. Poterat vtique solo verbo quo cœlum, terramque creauit erigere incuruata feminam, voluit tamen impositione manus adagere, vt humanitati deferret honorem, quam sibi in vnitatem assumpsit personæ, vt idem homo crederetur Deus, quoniã idem Deus creditus etiã est homo. Quod sæpe dominum fecisse legimus, vt semper nobis veram ostenderet fidem, vt perpetuò credamus in Christo vtramque permanere naturam diui-

Dæmon
ægritudines
hominibus
immittit
Deo permittente

ivifon
unau
aunon
-logib
-vna

Quare
Christus
infirmis
manum
imponit.

diui-

diuinam & humanam, vnam tamen in illo esse personam diuinam, in qua sibi vniuit naturam humanam: testimonio patris, Hic est fili⁹ meus dilectus, in quo mihi bene complacui, bis præstato, in baptismo scilicet, & eius gloriosa transfiguratione. Mulier verò videns se à terra subleuatam, & à curuatione erectam glorificabat Deum gratias agens redemptori: nec enim uero aliud poterat æquū rependere Deo, nisi gratiarum actionem. Sacrificium (inquit Dauid) laudis honorificabit me. Utinam & nos ab incuruatione terrenorum erigamur. Sunt nempe inter nos non tantum sceminae, sed etiam viri multi incuruati à multo tempore: qui cœlū non suspiciunt, neq; de futura vita illis est consideratio, sed tantum oculos suos statuerunt declinare in terram, terrena semper cogitantes, & terrenis inhiantes, quibus maximas possidere terrenas opes & facultates gloriæ est, quorū finis interitus, qui terrenas sapiunt, & gloriā in confusione ipsorum. Nostra autem conuersatio (inquit beatus apostolus Paulus) in cœlis est. Vnde etiam saluatorem expectam⁹ dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ cōfiguratum corpori claritatis suæ secundum operationē virtutis suæ, qua etiā possit subijcere sibi omnia. Ipsum ore mus, vt oculos quos posuit super hanc à Sathana ligatam & incuruatā foeminam annis octodecim, super nos etiam ponat, & erigemur ab incuruatione qua præmimur, & à peccatorum onere

sub quo deijcimur: ponatq; manus suas, vt erigamur. Sic enim precatus est Dauid ps. 144. Emitte manū tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis, & de manu filiorum alienorum: quorū os locutum est vanitatē, & dextera eorum dextera iniquitatis. Tunc erecti ab incuruatione qua premimur, cum hæc erecta glorificabimus Deum, dicentes id quod continuo sequitur in psalmo, Deus canticum nouum cantabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi. Nouum canit canticum peccator à peccatis erectus, in obseruatione decem præceptorum psallit domino. Nulla præstantior vox quàm vera obseruatio mandatorum Dei, gratia eius, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 156. in euangelium beati
Luca ex cap. decimotertio.*

Respondens autem archisynagogus indignans quia sabbato curasset Iesus, dicebat turba, Sex dies sunt in quibus oportet operari: in his ergo venite, & curamini, & non in die sabbati. Respondens autē ad illum dominus dixit, Hypocrita unusquisque vestrum sabbato non soluit bouem suum aut asinum à præsepio, & ducit ad aquam? Hæc autem filium Abraham quam alligauit Sathanus ecce decē & octo annis non operari se solui à vinculo isto die sabbati? Et cū hæc diceret, erubescerant omnes aduersarij eius, & omnis populus gaudebat in vniuersis quæ gloriose fiebant ab eo. Illis similis est hic archi-

Erecti uiamus
terrena
despici-
entes.

Precep-
torū Ca-
talogi ob-
seruatio,
iucunda
Deo est
cantic.

97010
97011
97012
97013
97014
97015

archifynagogus, qui excutiunt culicē,
& deglitiunt camelum: ex verbisenim
domini saluatoris conuincitur non hoc
dixisse zelo obseruationis sabbati, sed in
uidia, & amaritudine animi aduersus
dominum. Dissimulauit autem prauā
suam intentionem adumbrans zelo ob
seruationis sabbati. Non tamen ausus
est aduersus dominum conqueri, sed
populo improperat ad curationem die
sabbati properare. Sed ne malitiæ pecca
rum à reprehensione maneret immune
dominus eius prauam intentionem pa
refacit illum hypocritam cum eius si
milibus dicens. Hypocritæ, nonne bo
uem & asinum sabbato vos omnes sol
uitis à præsepio, & ducitis ad bibendū?
Nec certè propterea violatur sabbatū:
quanto magis hanc generis vestri mu
lierem à dæmonio tot annis incuruatā
decurrit solui à tantæ ægitudinis vincu
lo? Nihil legimus hypocritam archify
nagogū respondisse. Non enim est scien
tia, non est sapientia, non est consilium
contra dominum. Docemur autem eos
qui malitiosè volunt populum auerte
re à fide, vel à virtute, in faciem argue
re, illosque scriptura & similitudinibus
confundere, vt populus audiens & vi
dens non desinat virtutem imitari, &
domini obseruare præcepta, & à laqueis
solui diaboli. Sic legimus beatū apostolū
Paulum fecisse Barixo Iudæo, qui inter
pretatur Elimas magus: cui cum Ser
gium Paulum pro consulem Cypri à fi
de auertere niteretur, dixit beatus Pau
lus, O plene omni dolo & omni fallacia

fili diaboli, inimice omnis iustitiæ, non
desinis subuertere vias domini rectas?
Et nunc ecce manus domini super te,
eris cæcus non videns solem vsq; ad tē
pus. Et confestim cecidit in eum caligo
& tenebræ, & circuiens quærebat qui ei
manum daret. Tunc proconsul cum vi
disset factum credidit, admirans super
doctrina domini. Itaq; cōpescendi sunt
resistentes verbo Dei, quemadmodum
& archifynagogum reprehendit domi
nus, illum, sodalesque eius hypocritas
appellans: & similitudine bouis & asini
confundens. Cum enim animalia solua
mus, & ad aquas deducam⁹, multo ma
gis ægri curandi sunt, & ab ægitudine
soluendi. Erubuerunt aduersarij domi
ni, Confundantur & reuertantur om
nes inimici mei: conuertantur & erubef
cant qui cogitant mihi mala, conuertā
tur & erubescant valde velociter, inquit
Dauid diuersis in psalmis. Tanta nihil
ominus fuit malitia eorum vt sæpe con
fusi & erubescerent non desinerent ad
uersari domino, quousque traderet sup
plicio crucis. Hoc enim uerò habet ma
litiæ peccatum, quod non facit ignoran
tia: qui enim ignoranter contradicunt
possunt doceri, possunt & illuminari:
qui uerò malitia peccant, nec corrigun
tur, nec in illis erubescencia perseverat,
sed nunc erubescunt, & subito aliam pa
rant contradictionem, nouas excitant
tragedias. Simples autem, & bene af
fecti gaudebant in omnibus quæ glorio
se fiebant ab eo gloria reddentes Deo,
gloriam & ipsi redemptori, qui tanta cu
glo-

Arguen
di sunt
in facie,
populū
a fide vel
virtuti
bus auo
cantes.

Malitiæ
peccatū
lōge pe
ius pec
cato ig
noratiæ

gloria & laude operabatur omni die miracula, sanans omnem languorem, expellens à corporibus omnem aegritudinem, etiam & ipsos demones, solo verbo, solo tactu omnia faciens, omnia diuina potestate perficiens. Harum simus partium quicumq; volumus salui fieri, caueamus malitiæ peccata, non contradicamus prædicantibus verbum salutis, simus pacifici, mansueti, prout beatus Iacobus c. 1. ait, Propter quod abijcientes omnem immunditiam & abundantiam malitiæ in mansuetudine suscipite in futurum verbum, quod potest saluare animas vestras. Immunditia & malitia valde contrariantur pietati. Ad suscipiendum igitur verbum incarnatum, siue verbum prædicationis domini in mansuetudine & columbina simplicitate, & intima munditia cor præparandum est. Tunc gaudebimus in omnibus quæ gloriose facta sunt à domino, & quæ sacro sancta recepit ecclesia, & quibus vtitur sacramentis, doctrinis, & exemplis, quibus ipsa à domino bene edocta & instituta tanquam veritatis columna manet immobilis, vt beatus apostolus Paulus. 1. Timo. 3. ait, Hæc tibi scribo fili Timothee, sperans me venire ad te cito. Si autem tardauero, vt scias quomodo oporteat te in domo Dei conuersari, quæ est ecclesia Dei viui, columna, & firmamentum veritatis. Qui huic inest, immobilis manet: qui separatur, perditur. Reclinemur igitur super hanc columnam, & stabiles permanebimus fide & moribus, certamque spem concipiemus Dei gra-

tia salutis nostræ. Caterum memorandum est etiam dum legimus hanc salutem præstitam die sabbati, in ecclesia Dei excusari qui aegrotantibus ministrant, quicquid illis medicamento adhibendum sit diebus dominicis & festiuis. Non enim illa opera reputantur inter seculia cum sint ex charitate proximis ministrata, & ad salutem eorum necessaria. Vnde etiam qui non possunt illis diebus rei interesse ditinæ, & in ecclesiam conuenire, excusantur à peccato. Quod semper oportet intelligi dummodo arctati sint ad necessaria illa hora aegrotis ministranda. Nilominus tamen in hospitalibus (quoniam illa curæ exhibitio generalis est) debet missa summo mane, vel alia competentiori hora celebrari, cui intersint omnes ministri, qui occupantur in exhibendis aegrotantibus necessarijs. Qui enim pie volunt viuere in Christo, si aliqua adhibeatur diligentia, omnia possunt suo tempore peragere. Quando vero ita fuerit aegrotantis arcta necessitas, vt illi ministrantes non possint adire ecclesiam, charitas illos, & ipsa mater pietissima ecclesia habet excusatos. Nos intemerim oremus, ne talis in nobis fiat demeritis nostris à diabolo securatio, quoniam grauissima hæc valetudo est. Valde enim humiliat & deprimat animam dicente domino per Isa. c. 51. Et ponam illum (calicem. scilicet de quo ibi est sermo) in manu eorum qui te humiliauerunt, & dixerunt animæ tuæ, Incutere vt transeamus. Et posuisti vt terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus. Humiliemur

Infirmis ministrantes excusantur inter esse sacro diebus festiuis.

augustinus
sicut ibi
dicitur in
dicitur in
dicitur in
dicitur in
dicitur in
dicitur in

Re
Mes
non
terra
sed
ite,
infa
& in
dos
deos
ult
spe

Malitia & immunditia contrariantur pietati.

igitur

igitur sub potenti manu Dei, & illi genuflexo, & ad terram vsq; prostrati seruimus, vt à tanta, tamq; periculosa incurratione sub dæmonis potestate liberemur gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 157. in euangelium beati

Luca ex cap. decimo tertio.

Dicebat ergo, Cui simile est regnū Dei, & cui simile estimabo illud? Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum. & creuit, & factum est in arborem magnam, & volucres cæli requiescerunt in ramis eius. Et iterum dixit, Cui simile estimabo regnum Dei? Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farina sataria, donec fermentaretur totū. Et ibat per ciuitates & castella docēs, & iter faciens in Ierusalem. Quoniam populus laudauerat Deum in curatione incurratione mulieris, regnū Dei aduenisse Christus dominus voluit docere populum & iam homines ad coelestia regna vocare, & à terrenis quibus incuruati tenebantur, sursum aspicere, & ad cælum desideria leuare exhortatur, tum exemplo subleuatae feminae, tum etiam comparatione ipsius regni Dei: ne terrenis semper intenti Iudæi, terrenum regnū existimarent Messiae, sed coeleste & admirabile, & supra id quod possunt homines cogitare. Parum siquidem Deo erat, neque rationi diuinæ consentaneū pro vno regno terreno, quod adhuc impij

Iudæi expectant, tot fecisse Abraham pro missiones, tot iuramentis iurasse futurum se nobis: cum quotidie videamus regna potentissima consurgere, sed hæc finem habent. Terminatum est duodecim tantammodo annorum spatium Alexandri imperium: Romam in brevi patris sexcentorum annorum spatium, concluditur: Persarum, Medorum, aliorumq; multorum sibi inuicem succedentium regna finem acceperunt. Non igitur terrenum regnum expectandū erat Messiae, sed regnum coeleste, regnum quod non accipit finem, neque tempore consumitur. Vnde Daniel dixit, Et regnum eius alteri populo non tradetur. Regnū (inquit) quod in æternum non dissipabitur Dan. 2. Cum etiam angelus cum virgine de Messia Dei & hominis conceptu ageret dixit, Et regni eius non erit finis. Laudantes igitur Deum turbas dominus docet hoc æternum & inestimabile regnum, similitudinibus illud exponens. Quum autem ait, Cui simile est regnū Dei, et cui simile estimabo illud? Similitudines quas proposuit ex arcano diuinæ sapientiæ procedere ostendit. Nō enim leuiter similitudines has duas proposuit, sed prius illas præmeditatione annotauit dicens, Cui simile est, & cui simile estimabo? Quod idem repetit antequam secundam proponat similitudinem, præmittens iterum verbum, Cui simile estimabo regnum Dei? Doctrinam maximè necessariam predicatoribus, & sacrae scripturae expositoribus dedit, dū ipse præmeditatione comparauit regnum Dei,

Regnū
Messiae
non erat
terrenū,
sed coeleste,
contra
infanos
& inuidos
Iudæos, qui
sua
spectat

Matura cogitatione & iudicio opus est concionatori-
bus.

Dei, ne nos velociter & temere eructemus quæ cogitamus, sed maturam adhibeamus iudicium & meditationem: & non quicquid in mentem vel in os venerit velociter promamus. Reuerentia maxima adhibenda est verbo Dei, præsertim dū illud vel exponimus, vel populo prædicamus. Sic David ps. 77. nōmīe. Dei dicit. Attendite popule meus legem meam, inclinate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in parabollis os meum: loquar propositiones ab initio. Ecce quanta cum gravitate præmeditatur dicenda David. Qui etiā ps. 44. ait, Eructavit cor meum verbum bonū, dico ego opera mea regi. Ex intimo corde verba quæ prolaturus erat, dicit emanare. Cæterum cum satis præmeditata & in corde fuerint discussa, tūc lingua loquitur tanquam calamus velociter scribentis. Hoc dixit propheta de Christo domino locuturus, quoniam continuo sequitur, Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs eius: & cætera quæ sequuntur in eodem psalmo. Quæ omnia Christo domino applicari possunt, & eius semper virgini genitrici & ecclesie & sanctis apostolis, non autem Salomoni. Quoniam titulus habet, Canticum pro dilecto. Ille reuera dilectus dicitur, cui pater dixit, Tu es filius meus dilectus, in te cōplacui. Marc. 1. Simile igit primò dicit regnum coelorum grano sinapis. Ex minutissimis seminibus quæ cerni possunt est sinapis granum: habet tamen in se ingentem virtutem calefaciendi, crescen-

dique in arborem tam minuti feminis estimatione longè maiorem. Simile est illud Dan. 2. cū lapis parvus de monte excisus in somnio regi visus est statua, hoc est omnia regna comminuisse, deinde creuisse in montem magnum. Is est Christus dominus qui in humanitate humilis fuit, & humilis inter homines apparebat, in cuius humilitate Deo iacentem mundū erexit, factus est resurgendo mons magnus. Mons Dei mons pinguis, mons coagulatus: vt quid suspicamini montes coagulatos, hoc est alios deos potentes alios homines potenter regnantes. Quoniam hic mons mons est in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem. Currus Dei decem millib⁹ multiplex, millia lætantium: dominus in eis in Sinai, in sancto. Ascendisti in altum cepisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus. De his ipse dixit Matt. ultimo, Data est mihi omnis potestas in celo & in terra. Ecce granum sinapis, quod creuit in arborem magnam, in monte altissimum natum ex virgine, tanquam lapis excisus sine manibus, in cuius ramis aues cœli requiescunt, quoniam omnes sancti in verbo beatificantur, quod caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius gloriā quasi vni-
genitiā patre, plenum gratiæ & veritatis. Secundam adiunxit dominus similitudinem mulieris abscondentis fermentum in farinæ sata tria donec fermentaretur totum. Dominus enim in homine assumpto abscondit diuinitatē. Tria
sata

Trinitatis
expofitio.

fata sunt super benedictissimæ trinitatis notitia quæ in Christo domino reperitur: quod ipse mundo sacramentum aperuit. In Christo enim verbum incarnatum est sibi in unitatem suppositi habens unitam naturam humanam: per concomitantiam tamen diuina essentia est, in qua inseparabiliter semper manent pater & filius & spiritus sanctus. Qui cum tres sint distinctæ personæ, tamen vnus est Deus. Diuinitas ergo in Christo domino fermento comparatur absconso sub satis farinæ tribus, donec totum fermentaretur, hoc est mundo prædicaretur, dicente beato Ioanne .1. epist. c. 5. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, verbum, & spiritus sanctus: & hi tres vnus sunt. Tale igitur est regnum cælorum, in terra fidem habere super benedictissimæ trinitatis & diuinæ essentiæ unitatis, in cælo autem eandem superbenedictissimam intueri trinitatem, & ipsa frui. Et ita hic inchoatur per fidem, & in cælo perficitur per apertam visionem, & fruitionem, dicente domino Ioan. 17. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum. Ecce cognitio per fidem, qua inchoatur visio futura per claram intuitionem & fruitionem. Ad quam nos ipse perducatur, qui cum patre & spiritu sancto

Regnū
cælorū
& vita
æterna
qualia
habet.

viuit, & regnat per omnia
secula seculorum,

Amen.

(? : ?)

¶ Tractatus. 158. in euangelium beati
Lucæ ex cap. decimo tertio.

Alt autem illi quidam, Domine si pauci sunt qui saluantur? Ipse autem dixit ad illos, Contendite intrare per angustam portam: quia multi, dico vobis, querent intrare, & non poterunt. Cum autem intrauerit pater familias & clauerit ostium, & incipietis foris stare, & pulsare ostium dicentes, Domine aperi nobis. Et respondebit vobis, Nescio vos vnde sitis. Tunc incipietis dicere, Manducauimus coram te & bibimus, & in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis, Nescio vos vnde sitis, discedite à me omnes operarij iniquitatis. Cum iter faceret dominus in Ierusalem, docens in castellis & ciuitatibus per quas transire contingebat, ne otiosos esse doceret verbi Dei prædicatores, sed vbiunque declinarent verbum libenter, gratisque proponerent: quidam cuius nomen reticetur (nescimus vtrū fuerit scriba, an pharisæus, siue, vt verius existimo, aliquis deuotus homo qui videns mundi scelera, & hominum malitiam, scire voluit à domino verum plures, an pauciores essent qui salutem consequuntur æternam) ait illi, Domine si pauci sunt qui saluantur? Dominus autem non illi soli, sed cæteris etiam (fortè quoniam multitudo illa illum ad hanc quæstionem proponendam sollicitauerat, vel quoniam necesse fuit quæstionem audientibus cunctis solui, eo quod vniuersis eius solutio erat necessaria, non solum autem illis qui tunc aderant, sed etiam omnibus viuentibus

hh vsque

vsque ad seculi consummationem) respondit, *Contendite intrare per angustam portam.* Angusta porta est quando ab negare seipsum oportet, carnis appetitus refranare, mundi oblectamenta vitare, temporalia despiciere, cœlestia quærere & meditari. Multi quærunt intrare & non poterunt. Nemo est quæ si interrogas, Vis saluus esse? respondeat, Non. Omnes respondent, Volo volo saluari: &, quod maius est, se saluandos protestantur, nihilominus tamè per angustam non intrant portam. Quorum illa vana confidentia reuera non potest spes dici, sed arrogantia: qui addentes peccata peccatis se saluandos protestantur, cum toto cœlo aberrent à salutis porta, quæ angusta est ieiunijs, elemosynis, orationibus, patientia, castitate, humilitate, charitate fabricata. Et qui sic viuunt inueniunt illam, & ingrediuntur per eam. Quod autem ait dominus, *Contendite*, signat vim quam debemus nobis ipsis inferre contra vitia, & mortificari carne, viuere autem spiritu. *Cum autem intrauerit paterfamilias, & clauserit ostium.* In vniuscuiusque morte ostium clauditur: iam vltimus non est tempus promerendi, *Incipietis foris stare.* Hoc Iudæis dictum, nobis etiam prænuntiatum sentiamus. Ostium domus æternæ Christus dominus est: ipse dicit, Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur & egredietur, & pascua inueniet. Ioan. 10. Quod sequentia confirmant. *Incipie-*

Arrogantes de iauatione caueat.

*is foris stare, & pulsare ostium dicentes, Domine, domine, aperi nobis. Et respondens dicit vobis, Nescio vos vnde sitis. Quoniam scriptum est. 1. Corinth. 14. Ignorans ignorabitur. Qui non credit in Christum Iudæus, vel qui moribus non sequitur Christum Christianus, ignoratur, hoc est non approbatur. Tunc incipietis dicere, Coram te manducauimus & bibimus, & in plateis nostris docuisti, dicit Iudæus. Malus Christianus dicit, Manducauimus & bibimus corpus & sanguinem tuum, & in plateis nostris prædicatum est euangelium tuum. Et dicit nihilominus, Nescio vos vnde sitis, discedite à me omnes, operarij iniquitatis. Non igitur sola fide saluamur, nisi sit associata operibus charitatis. Non enim uero dixit dominus, Discedite à me non credentes, discedite à me fidem non habentes, & si verum sit sine fide impossibile esse placere Deo: sed ne credentes solæ fidei ininitamur quemadmodum sæpe audiimus quosdam dicentes, Ego credo in Christum, ideò saluabor, dominus operarios iniquitatis qui fidem habentes malè viuunt, damnat, dicens, *Discedite à me omnes operarij iniquitatis.* Nec prætereundum est quod ait, Omnes, ne ad solos Iudæos videretur dictum, Operarij iniquitatis discedite, sed omnes ait, neminem excludens qui malè viuunt. Deficiunt nêpe infideles non habentes radicem fidei, nec opera bona, deficiunt Christiani habentes fidem quæ radix est, non tñ habentes, Charitatè operantè, hoc est fructu bono-*

Fides sola absq; operib; charitatis non saluat, cõtra hæreticos.

La in ta co ve illa per sti do

honorum operum, fructum spiritalem, fructum suauem, fructum quē à nobis dominus querit, de quo ait baptista sup. c. 5. Facite fructus dignos poenitentiae. Fructus spiritus duodecim enumerat beatus apostolus Paulus ad Gal. 5. dicens. Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas: aduersus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs. Ecce quod antea diximus de illo domini verbo, *Contendite intrare per angustam portam.* Hæc est angusta porta, carnem suam vnum quemque crucifigere cum vitijs & concupiscentijs. Et quoniam hoc repugnante fit carne, ideo cōtentione op^o est, qua nobis ipsis vim inferentes possimus intrare in illam requiem, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quam præparauit Deus ijs qui diligunt illum. 1. Cor. 2. & Isa. 64. Festinemus ergo, nullus sit qui deficiat, ingredi in illam requiem per angustam portam: breuis namque vita est qua hanc nostræ salutis crucem portamus. Nam dominus verè pius, vere misericors (inquit beatus Augustinus) agones & labores posuit in hac vita, quoniam citò finitur, coronas verò & gloriam in illa vita quæ perpetua est. Quis ergo non æquo animo tolerabit contentionem suam, & crucem libenter portabit, & patienter sustinebit qui quid sibi acciderit triste, dummodo Chri-

sto domino, & diuinitate eius possit in perpetuum frui? Patientes igitur (inquit beatus apostolus Iacobus cap. 5.) estote fratres vsque ad aduentum domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terræ patienter ferens, donec accipiat temporaneum & serotinum. Omnis scriptura plena est gloriosis exemplis sanctorum, Job, Thobix, Eliæ, & prophetarum, Quorum omnium parui temporis labores legimus, & longissimam perpetuam gloriam adepti sunt. Habemus etiam beatissimos apostolos domini, quibus dictum est, Cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Agones quidem & labores breui tempore passi sunt, gloriam autem perpetuam habent. In numerabilis etiam exercitus beatorum martyrum nos inflammare debet, qui grauissimis tormentis toleratis breui tempore, nunc sempiternis delicijs perfruuntur. Virginum etiam præclarissimus chorus nos ad castitatem seruandam, & carnis molestias tolerandas, eiusque delicias spernendas excitat: quæ nunc sequuntur perpetuò agnum quocunque ierit. Caueamus igitur ab omni peccato, timeamus ne nobis dicatur, cum clausum fuerit hostium morte adueniente, Nescio vos vnde sitis, quantum cuiq; nomine soli fidei gloriemur: sed beatos & gloriosos sanctos qui cū Christo regnāt, imitantes, ad illorū possimus peruenire consortiū.

Fructus
Spiritus
duode-
cim.

Labores
in hac vi-
ta breui,
coronas
vero in
illa per-
petua cō-
stituit
domin^o.

Ab exē-
plis hor-
tatur.

Homines namque & illifuerunt, carne & ossibus circumdanti sicut nos, nihilominus tamen Christum dominum imitantes meruerunt peruenire ad regna coelestia gratia eiusdem, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 159. in euangelium beati Lucae ex cap. decimo tertio.

Ibi erit fletus & stridor dentium, cum videritis Abraham, & Isaac, & Iacob, & omnes prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras. Et veniet ab oriente, & occidente, & Aquilone, & Austro, & accumbent in regno Dei. Et ecce sunt nouissimi qui erant primi, & sunt primi qui erant nouissimi.

In illo poenarum loco quò recludentur operarij iniquitatis, ne tantummodo existimarent Iudæi & mali Christiani sola inclusione se puniendos, erit fletus, ex poenarum scilicet magnitudine & ex densitate fumi: & stridor dentium ex frigoris congelatione, dicente Iob c. 24. Ad nimium calorem transiet ab aquis niuiam, & vsque ad inferos peccatum illius. Profecto quemadmodum proximo præcedente cap. ex beato apostolo Paulo & Isaia adduximus, nemine posse æstimare felicitatem æternam, sic nemo est qui possit æstimare acerbissimam poenæ infernalis æternæ, dicente Isa. c. 33. Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante, aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Quod si ad hæc adijciamus quod

præcipuum est, poenam .s. damni quæ est carentia visionis diuinæ in perpetuum, optime vsurpare poterimus in hæc partem diui apostoli Pauli sententiam, qua ait, Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparauit Deus ijs qui diligunt illum dicentes, Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ paratæ sint apud inferos poenæ ijs qui illuc recluduntur. Ideo ibi fletus erit perpetuus & stridor dentium. Cruciantur porro nimium ex eo quod sequitur, *Cum videritis Abraham, & Isaac, & Iacob, & prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras.* Hoc in die iudicij palam ad oculum videbunt impij Iudæi, nunc autem sciunt esse in felicitate æterna prophetas & hos patriarchas, non tamen vident gloriam beatorum. Et in hoc etiam cruciantur scientes se errasse à via Dei, & noluisse agnoscere dominum nostrum Iesum Christum verum Deum & in lege promissum Messiam venturum. Cruciantur etiam cum viderint gentes ab oriente & occidente, Austro, & Aquilone recumbere, hoc est quiescere in regno Dei, & se expelli foras. Misera gens cæca, quæ nec voluit perscrutari prophetas & Messie aduentum, nec attendere ad doctrinam & miracula domini, quibus se verum Deum & hominem ostendebat: sed in illum tanquam vehementi febre frenetici debachantes, mortem addixerunt. In felicissimi, qui nec post resurrectionem domini &

Iudæi obstinati & frenetici debachant in Messia.

cuis

eius gloriosam ascensionem, nec ipso spiritu sancto superueniente in apostolos & discipulos domini crediderunt, sed videtes Dei ad oculum miraculum eunctis inauditum seculis cum repleti spiritu sancto discipuli miracula ingentia operaretur in populum, omnium linguis loquerentur, intrepidi tanquam principes & strenui bellatores consistenter, eos adhuc persecuti sunt, & ex Iudæa expulerunt, & quosdam occiderunt, Iacobum Cleophæ filium, & Iacobum fratrem Ioannis, Petrum verò in carcerem miserunt, qui tamen a domino ereptus est per angelum, & Romæ immobilem cathedram apostolici apicis collocavit. Tandem devenit in manus Romanorum gens Hebræa, dispersi sunt in omnes gentes Iudæi, Dei iustissimo iudicio, quippe qui spiritui sancto restiterunt, & missum sibi Messiam negaverunt ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti, & authorem vitæ interfecerunt, qui tertia die surrexit à mortuis. Cumque eum quem nunc non credunt regnare cum patre & spiritu sancto, in die iudicij conspexerint proprijs oculis venientem in nube & maiestate, tunc videbunt Abraham, Isaac, & Iacob & prophetas illi testimoniū perhibentes, & quos despexerunt apostolos sedentes super duodecim sedes, iudicantes duodecim tribus Israel. Sic implebitur illud quod sequitur. Et ecce sunt novissimi qui erant primi, & qui erant novissimi sunt primi. Quoniam Iudæi qui in cognitione Dei, legis, &

prophetarum erant primi, fient novissimi: & gentes quæ longe erant & novissima factæ sunt primæ in regno dei iuxta illud psalmo. 17. Populus quem non cognovi servivit mihi, in auditu auris obediit mihi. Filij alieni mentiti sūt mihi: filij alieni in veterati sunt & claudicaverunt à semitis suis. Et ps. 2. Dominus dixit ad me. Filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Et Isa. 55. Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis: & gentes quæ te non cognoverunt, ad te current propter dominum Deum tuum, & sanctum Israel qui glorificavit te. De hac gentium vocatione, & Iudæorum reprobatione, ut sint ipsi novissimi, & gentiles primi qui novissimi erant, omnis scriptura est testis. Hæc etiam mutationem beatus apostolus ad Rom. 11. miratur & exclamat, O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei: quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius: Caveamus nos ne inter Christianos credentes de solo nomine tanquam folijs viridantium arborum quæ vento concussæ sonum reddunt, gloriari inueniamur, sed fructus bonorum operum reddamus salvatori, & odoriferos flores virtutum, quatenus inter hos novissimos qui venimus ex gentibus inueniamur primi, ne cum iniquis foris stantes fletibus & stridore dentium inferni tormenta perpetua patiamur, alienati à diuina visione, à fruitione Dei, à

Loco Iudæi
venerit
gentes in
vocationem.

Iudæi
dispersi
in omnes
gentes ob
peccata
in Spiritum
sanctum.

hh ij confor-

Omnia
malorū
extremū

Inferna
les pœnæ

confortio omnium angelorum & sanctorum, quod est omnium malorum summum, atq; etiam extremum. Nullus enim nostrum est, cui si diceretur, Per totam vitam tuam exire non poteris ab hac domo, non maximo afficeretur mœrore, quantumcunque aula illa pulchra & ornata esset. Quo pacto igitur habitare poterimus, non decem seu viginti annos, sed perpetuò domum illam horribilem, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat: vbi nulla requies, sed perpetuus labor, vbi nulla sanitas, sed perpetua infirmitas, perpetuus cruciatus, nullus cibus, sed perpetua fames, nullum refrigerium sed perpetua sitis, vbi nulla aëris temperies, sed ignis sulphureus comburens & non lucens, vbi nulla dies, sed perpetua nox atra, nulla lux, sed perpetuæ tenebræ, nulla amicorum subleuatio, sed horribilium inimicorum dæmonum perpetua cohabitatio, vbi patiendi nullus finis, sed semper perpetua inchoatio, vbi nulla vnquam euadendi spes, sed perpetua condemnatio. O quis sapiens, & intelliget hæc, & effugiet hos horribiles cruciatus? Quis non omnibus diebus ieiunium toleraret, vt hæc posset tormēta euadere? Quis non nudus & semper flagellatus incederet, vt ab hac damnatione posset liberari? Quis non omnes facultates suas in cibos pauperum distribueret, vt tantis eriperetur cruciatibus. Igitur dum cum Dei gratia in potestate nostra est, vt tam horribilem & perpetuam euadamus damnationem ora-

tionibus, ieiunijs, elemosynis & bonis operibus insistamus, castitatem, humilitatem, patientiam habeamus & charitatem, timentes verbum domini, quo hanc quæstionem, si pauci sunt qui saluantur, concludit dicens, *Et erunt qui erant primi nouissimi & qui nouissimi, erunt primi.* Gratia eiusdem domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 160. in euangelium beati
Luca ex cap. decimo tertio.*

IN ipsa die accesserunt quidam pharisæorum dicentes illi, *Exi, & vade hinc, quia Herodes vult te occidere. Et ait illis, Ite, & dicite vulpi illi, Ecce excio dæmonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consummor. Verumtamen oportet me hodie, & cras, & sequenti die ambulare, quia non capit prophetam perire extra Ierusalem. Ierusalem, Ierusalem quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui mittuntur ad te: quoties volui congregare filios tuos quemadmodum avis nidum suum sub pœnnis, & noluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis, Benedictus qui venit in nomine domini. Non tanta sanè erat pharisæorum charitas, vt domino præcauendam mortem consulerent, sed volentes illum metu terrere, & à prædicatione & operatione virtutū diuertere, hoc dixerunt, *Vade hinc quia Herodes vult**

Munda-
norū ho-
minum
pernicio-
sa cōsu-
lia.

re occidere, cum nihil constet de tali Herodis decreto. Mūdi huius filiorum consilium est cū aliquem a bono volūt deuiare, minas & terrores inducere, vt tandē sic remoueatur vel desistat à prædicatione, vel bono opere incepto. Nec hæc suasiō deficit ijs qui viam dñi abstinentia, crebris ieiunijs, flagellis, & alijs pœnitentiæ operibus carnē macerant, dicentibus amicis vel alijs: Quare sic cōsumeris, quare vitam cōmutas cū morte, quare corpus tātis laboribus extenuas? Relaxa tantisper hanc austeritatem, vt possis diutius Deo seruire, & proximis prodesse. Existimo mentitos fuisse pharisæos, quoniā nihil tale legimus de Herode: quinimo infrā dicitur cū dñm illi remisisset Pilat⁹, gauisum fuisse valde, erat enim (inquit) ex multo tēpore cupiens videre illū, eo quòd audierat multa de illo. Constat igitur pharisæos cōsuetā suā malitia hanc contexuisse fabulā, quatenus dñm terrorent, & à prædicatione & miraculorum operatione cessare facerent. Quorum malitiam videns respondit, *Ite & dicite vulpi illi.* Hoc dixit dominus ad eorum fictionem & terrorem vilipendendum: quasi diceret, Si ita est, ite vos ad illum (quod ne utiquam fecerūt) & dicite vulpi illi: vt sciatis quemadmodum & illum sperno, & vestrum metū non vereor. Illam vulpē appellat, siquidem beatum Ioannem baptistam inter fecerat dolo, simulans tristitiam cum à puella saltante, cui sponderat se datum quicquid postulasset, caput Ioannis postulatum fuisset. Vulpes erat equidē

malitia, vulpes dolo, vulpes fœtore corruptorum morum. Vxorem siquidem habebat fratris sui viuientis Philippi. *Ecce eycio demonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consumor.* Quasi diceret, Non potest ille sua malitia, nec vos falsis terrorib⁹ impedire, quin pœficiam opus à patre mihi iniunctum. Et tunc consumabor, hoc est, tunc moriar: iuxta illud quod alibi dixit Ioan. 10. Propterea me diligit pater, quia ego pono animam meā, vt iterum sumā eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eā à me ipso. Potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à patre meo. *Veruntamen oportet me hodie & cras, & sequenti die ambulare.* Per tres dies sequentes peruenit dominus Hierosolymam & in via multa operatus est vsque ad suscitationem mirabilem Lazari quatruiduani sepulti. *Quia non capie prophetam perire extra Ierusalem.* Multi prophetarū occisi sunt Hierosolymis: Isaias ibi ad quercum Rogel (quam oculis proprijs vidimus iuxta natatoriam Siloe, vbi cum esset siccata quercus, plātauerunt arborem aliam) & alij quamplurimi prophetarū ibi perierunt. Vnde. 4. Reg. 21. scriptum est de Manasse qui multiplicauit idola. Insuper sanguinem innoxii fudit Manasses multum nimis, donec impleretur Ierusalē vsque ad os. Cæterum de Messia locutus est Moyses Deut. 18. dicens, Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, & ponam verba mea in

Vltro pa-
tr̄s Chri-
stus.

Prophe-
tia de
Christo
in Ieru-
salem occi-
dendo.

ore eius, loqueturque ad eos omnia que præcepero illi. Qui autem verba eius, quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor existam. Hunc Dan. 9. aperte habetur in Ierusalem occidum esse. Scito ergo & animaduerte (dixit Gabriel Danieli) ab exitu sermonum, ut iterum ædificetur Ierusalem usque ad Christum ducem hebdomades septem & hebdomades sexaginta erunt. Et rursus ædificabitur platea & muri in angustia temporum: & post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus, & non erit eius populus qui eum negaturus est. Ecce occisio Christi in Ierusalem prophetatur futura: caput enim ierò erat Iudææ metropolis Hierosolyma, quæ sanguine madebat omnium fere prophetarum. Ideo dominus ad Iudæas, *Ierusalem, Ierusalem quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui mittuntur ad te, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum avis nidum suum sub pen- nis, & noluisti?* Hæc eadem sententia habetur Matt. 23. Quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Hic vero dicitur, quemadmodum avis nidum. Quare semper memoria tenendum est, quod alio etiam in loco diximus, sic spiritum sanctum per sacros euangelistas gesta & verba domini retulisse, ut quoties diuersa reperimus verba, vel diuerso tempore prolata, intelligamus & bis dicta, vel si vno eodemque tempore, diuersimode scribuntur, vtrūque dñm dixisse. Verbi gratia, dixit cetero

in morte domini secundum Mattheum, Verè hic homo filius Deterat. Idem dixit secundum Lucam, Vere hic homo iustus erat. Coniungenda sententia est hoc modo: Vere hic homo iustus & filius Deterat. Sed vnum verbum scripsit Matthæus, alterum Lucas. Sicigitur in præsentem accipiendum est, Quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & avis nidum suum sub pen- nis, & noluisti? Vnus posuit similitudinem gallinæ, alter avis tegentis & obseruantis nidum. Tunc addidit dominus, quod vterque scripsit iisdem verbis Euangelista *Ecce relinquetur domus vestra deserta.* Quod usque in hodiernum diem & usque in finem mundi completur, & oculis prospicimus omnes Hierosolymam dirutam esse, & usque ad fundamenta desolatam, & euanuisse tanquam fumum templum, & omnia periisse, gentem verò illam in omnem terram esse dispersam. *Dico autem vobis, quia non videbitis me donec veniat cum dicatis, Benedictus qui venit in nomine domini.* Hoc referri potest ad diem palmarum quando in fine. c. 19. ait, beatus Lucas turbam in descensu montis Oliueti cepisse voce magna eum laudare dicentem. Benedictus qui venit rex in nomine domini. vel quando resurgente domino a mortuis multi discipulorum firmi facti sunt in fide & confessi sunt domini diuinitatē: tunc enim apparuit multis, etiā quingentis fratribus simul. 1. Cor. 15. Potest etiam intelligi de conuersione Iudeorum in fine seculi,

Hieroso-
lyma di-
ruta.

Regula
quo no-
do Euan-
gelistæ
conciliã
di & cõ-
cordãdi.

Conuer-
tetur re-
liquæ
Iudæo-
rum in fi-
ne seculi

seculi, quando conuertentur ad vesp-
eram, & famem patientur vt canes, &
circuibunt ciuitatē. ps. 58. Quod & Isai.
vaticinatus est dicens, Si enim fuerit po-
pulus tuus Israel quasi arena maris, reli-
quæ conuertentur ex eo. Et beatus apo-
stolus Paulus ad Ro. 11. Cæcitas ex par-
te cōtigit in Israel donec plenitudo gen-
tium intraret, & sic omnis Israel saluus
fieret, sicut scriptum est (Isa. scilicet. 59.)
Veniet ex Sion qui eripiat, & auertat
impietatem à Iacob: & hoc illis à me te-
stamentum cum abstulero peccata eo-
rum. Nobis porrò magna facta est mise-
rationis domini donatio, qui credentes
in eam quotidie clamamus, Benedictus
qui venit in nomine domini. Cuius nos
gratia speramus saluandos, cui cum pa-
tre & spiritu sancto est honor, gloria, &
imperium per omnia secula seculorum.
Amen.

Tractatus. 161. in euangelium beati

Luca ex cap. decimoquarto.

ET factum est cum introisset Iesus in
domum cuiusdam principis pharisæo-
rum sabbato manducare panem, & ipsi ob-
seruabant eum. Et ecce homo quidam hydro-
picus erat ante illum. Et respondens Iesus
dixit ad legis peritos & pharisæos dicens, Si
licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse
verò apprehensum sanauit eum ac dimisit.
Et respondens ad illos dixit, Cuius vestrum
asinus aut bos in puteum cadet, & non con-
tinuò extrahet illum die sabbati? Et non po-
terant ad hæc respondere illi. Vt ex dictis
inferius in hac eadã sacra lectione euan-

gelica colligitur, hic pharisæorum prin-
ceps dominum inuitauit. Non enim do-
minus pransurum apud eum se obtulit
cum dicat sacer euangelista, Dicebat au-
tem & ei qui se inuitauerat. Hoc operæ
pretium fuit animaduertere, vt nec in-
uitationem pharisaicam malitia caruif-
se, nec otiosè ibi hydropicum iacuisse
intelligamus. Quis enim languidū ap-
ponit conuiuio? Sed hoc totum phari-
saica malitia ostēditur factum, cum sab-
bato inuitauerit dominum pharisæus,
& hydropicū introduxerit, vt possent
inde parare calumniam quod sabbatis
curaret. Quod manifeste ostenditur in
eo quod ait euangelista, *Et ipsi obserua-
bant eum.* Alios suæ factionis homines
inuitauerat pharisæus vt possent testifi-
cari sabbati violationem. Si enim vellet
conuerti ad dominum, vel solum allo-
queretur, vel hydropicum non expo-
neret ante conuiuas: nam minimè dele-
tabilis est ad vescendum languidorum
præsentia. Non dubium quin etiam ho-
die nonnulli affabiles aliquibus quos
oderunt se exhibeant, & multa narra-
ntes loquantur, vt possint illos in verbo
capere. Considerandum etiam est quo-
modo hic hydropicus nec loquitur, nec
postulat sanitatem, forte hic à pharisæo
edoctus, vt si dominus illū sanaret, non
in languidum culpa violationis sabbati
inijceretur, sed in eum qui vltro non pe-
tenti sanitatem contulisset. Cæterum
exemplum datur magnaibus, cum co-
ram se miserabiles conspiciunt personas,
non esse postulationem vel clamorem
illo-

Pharisai
ca mali-
cia etiã
in conui-
uio.

illo-

illorum expectandum: sed ipsos met illas debere apprehendere, eorum negotia soluere, & dimittere. Aderant legis periti, scribæ. s. socij pharisæorū: ad quos omnes scrutator cordium dominus respondit interrogans illos, *Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt.* Quis enim tā habeti & crasso ingenio quinesciat omni die beneficiendum esse, præcipuè illis diebus quibus dominus voluit pietati vacare? At illi tacuerunt. Hæc est imbecillitas humana, de malis enim actis nihil habet quod respondeat, quemadmodū & ille cui Matt. 20. dicitur, Amice quomodo huc intraſti non habens vestem nuptialē? At ille obmutuit. O homo tu quis es vt respondeas Deo? inquit apostolus ad Ro. 9. *Ipse verò apprehensum sanauit eum, atque dimisit.* Manu. s. tenēs cum terigisset sanauit, atq; abire permisit. Non legimus miratos fuisse pharisæos miraculi subitam patratiōe: dignum quippe erat Dei laude, & Christi domini maximo præconio, sic subito hydrope sim incurabilem morbum pelleret, & hominem sanum continuo reddere. Cum autem dominus cordis eorum cerneret duritiem, & nihil illis prodesse tanti miraculi magnitudinem respondit, *Cuius vestrum aſinus aut bos in puteum cadet, & non continuo extrahet die sabbati? Et non poterant ad hæc respondere illi.* Non utiq; est sapientia, non est prudentia, non est scientia contra dominū: argumenta eius solutionem non patiuntur. Ita enim uerò manifestum est animal die sabbati siue in puteum, siue in

foueam cadeas extrahi licitum esse eodem die sabbati, vt nihil in diuersum possit dici. Idcirco illi confusi, sed non pœnitentes tacuerunt, nihil habentes quod dicerent, multumq; habentes si vellēt aduertere, quod cogitarent. Curatus quidem hydropicus est, incurati tamen pharisæi, & legis periti remanserunt. In hoc hydroptico auaritia designatur. quanto plus enim hydropticus bibit, tantò amplius fitiseius incenditur: auarus itidem quanto magis pecuniæ illi crescit, tantò amplius fitit, & incenditur. dicente scriptura, Auarus non implebitur pecunia. Ecclesiastes. 5. Et Ieremias in initio suæ prophetiæ c. i. cum interrogaretur à Deo, Quid tu vides Ieremia? respondit, inter cætera, Ollam succensam ego video, & facies eius à facie Aquilonis. Et dixit dominus ad illū, Ab Aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terre. Mirum est tanta frigiditate quanta ab Aquilone descendit, ollam succendi. Hoc proculdubio à Deo dictū existimo eo quòd auersione à Deo peccatur, & omnia mundi frigida sunt nimis, honores, diuitiæ non nutriunt hominem qui calido nutritur cibo. Et quod peius est, ipsa vita secundum Iacobum. i. vapor est ad modicum parens. Vapores autem frigidi & humidi sunt. Aqua etiam frigida est, cui, Iob. 15. comparatur peccatum: ait enim, Bibunt sicut aquas peccatum. Non dixit, manducant, quoniam non dentibus premunt, non immorantur in mandèdo, sed quemadmodū siue mora

Hydro-
picus a-
uariciã
designat

Obmutu-
rescunt
mali, de
male ac-
tis inter-
rogati.

Aque pe-
ccatum
compara-
tur.

aqua

aqua in stomachū dilabitur & per corpus discurrit, sic sine aliqua consideratione, sine mora peccata deglutuntur, sic discurrunt in vnum & alterum peccatum facili, & quantò plus peccatur, tantò exardescit in pectore sitis amplius peccandi, dicente Iob c. 18. Immittit in rete pedes suos, & exardescet contra eum sitis. Dum enim peccator illaqueatur peccatis, & vtroque irretitur pede, exardescit sitis amplius peccandi, & bibit sicut aquas peccatum, nec refrigeratur, nec sitis extinguitur peccandi, vt in hydropico, quia exardescit contra eum sitis quæ non extinguitur, nisi dominus gratia sua apprehendat peccatorem, & manu suæ potentia eripiat eum, & peccandi sitim extinguat, iuxta illud ps. 56. Misit de cælo & liberauit me, dedit in opprobrium conculcantes me. Misit Deus misericordiam suam, & veritatē suam, & eripuit animā meam de medio catulorum leonum. Ipse dominus salus nostra est, ipse saluator, ipse sanās, apprehensum sanauit eum, ac dimisit. Dimisit vtique iterum postquam sanauit, in manu consilij sui, in manu liberi arbitrij sui. Ideo oportet semper orare & nunquam deficere, ne fortè quis dū ab hydropesi semel sanatur, iterum ruat peiorque & insanabilior efficiatur, sed semper clamet die noctuque, vt ait propheta, Clamabo ad Deum altissimum, Deum qui benè fecit mihi. Et vniuersi penè psalmi his sunt repleti clamoribus, Clamaui in toto corde meo. Ad dominum cum tribularer clamaui. Cla-

mauerunt ad dominum, & dominus exaudiuit eos. Domine exaudi orationē meam, & clamor meus ad te veniat, Dum clamarem ad dominum exaudiuit me. Hic verò clamor ex toto corde oportet procedat vt exaudiatur, nec sit aliquid obstans peccatum. Isa. 58. Iudæi ieiunantes dicebant, Quare ieiunauimus, & nō aspexisti, humiliuimus animas nostras, & nescisti? Quibus dominus respondit, Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra. Et paulò inferius, Nolite ieiunare sicut vsq; ad hęc diem, vt exaudiatur in excelsis clamor vester. Et infra, Tunc (cum à peccatis. s. abstineris) inuocabis, & dominus exaudiet te, clamabis, & dicet, Ecce adsum. In quo Isa. cap. maximè suadet ab avaritia abstinendum, Frange (inquit) esurienti panem tuum, & egenos, vagoq; induc in domū tuam, cum videris nudū operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citi⁹ orietur, & anteibit faciem tuam iustitia tua, & gloria domini colliget te. Quam nobis præstare dignetur ipse dominus noster Iesus Christus, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 162. in euangelium beati Luca ex cap. decimoquarto.

IN hoc hydropici sanati euangelio quatuor peccatorum genera signantur, qui omnes reperiuntur in domo illa cuiusdam principis pharisaorū, tunc quidem

Cōtinua sit nostra oratio.

4 peccatum tunc sic signatur

quidem mysticè, nunc verò ad literam in domibus huius mundi principum, siquidem in horum aula reperiuntur omnis generis languidi. In hydropico duo reperiuntur, qui & si sanantur, cæterum non quomodocunque, sed miraculose. Alii duo peccatorum genera non sanantur, sed relinquuntur, data tamen ratione, quasi si vellent, à peccato euocarètur. Hi fuerunt scribæ & pharisæi malitia & odio pleni, malitia etenim & odio obseruabant dominum vtrum die sabbati curaret. Quibus interrogatis & tacentibus, ratio datur bouis & asini in puteum cadentium, quos extrahere licebat die sabbati: quantò magis ab ægritudine sanum reddere hominem. Legimus namque Exodi. 20. & Deute. 5. sabbatum esse obseruandum. Hoc præceptum secundum D. Tho. 2. 2. q. 122. partim morale, partim cæremoniale erat: morale quoniam aliquod debemus deputare tēpus ad Dei obsequio rebusque diuinis vacandum, siquidē ab ipso Optimo Deo nos & omnia accepimus, & illi pro omnibus receptis tenemur: cæremoniale in hoc quod designat mentis quietem, quietem à peccatis, requiē etiam domini tridui in sepulchro, quietem gloriæ. Verum quoniam in resurrectione domini eius sacratissima passione & morte sumus erepti à Pharaonis imperio, dæmonis. s. & inferni, idcirco sacrosancta mater ecclesia relinquens sibi id quod morale est, videlicet diuinorum vacationem, & tempus feriatū ad Dei obsequium, diem sabbati in do-

minicam transtulit diem ad diuinis vacandum; & recolendam dominicam salutem & resurrectionis gloriam. In hydropico sanato auari, prout superiori tractatu differuimus, representatur secundum August. & secundum Bedā carnales, qui quantò plus carnis delectationibus inuoluuntur tanquam fues in luto, tantò amplius sruunt. Hi sanantur quidem, miraculo tamen: cæterum pharisæorum odium & malitia non recipiunt sanitatem. Ex his igitur horum quattuor peccatorum qui in domibus principum passim reperiuntur sanitatis difficultatem perpendimus. Duo primi auari & sensuales miraculo (non minori pharmaco) sanantur, duo alij qui malitia & odio tenentur, nec miraculo meliores redduntur. Vnde etiam annotandum est quattuor reperiri genera hominum quærentium Deū. Primi quærent & non inueniunt, vt illi pharisæi & lehis periti, qui dominum hospitio & conuiuio susceperunt, sed non retinuerunt, immò etiam odio & malitia obseruabant eum. Secūdi quærit, & inueniunt, vt hydropicus, sed non retinent, namq; ille postquam sanatur dimittitur. Tertij quærent, & inueniunt, sed non omnino retinent, sed sunt in periculo dimittendi. Quartij quærent, & inueniunt, & retinent firmiter. Quos omnes quattuor gradus quærentium dominum sponsa Cant. 3. suo ordine promittit dicens, Vadam & circuibō civitatem, per vicōs & plateas, quæram quem diligit anima mea: quæsiui illum, & non inueni. Paululum

De præcepto sabbati feriandi.

Homini genera 4. Deū quærentium.

Per
se
tati
quā
ob

lulum cum pertransissem inueni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam. Ecce habemus primos quærentes per vicos & plateas mundi, nec inuenientes. Quærebât Iudæi, pharisæi & scribæ Christum, & quem ante oculos habebant non agnoscebant. Quærunť etiam malè viuentes Christiani, & quem in sacramento habent altaris, & in euangelio quod quotidie audiunt prædicari, nõ agnoscunt, sed longè absunt à Christo quum totam vitam in vanitatibus & diuitiarum acquisitione consumunt, & tantummodo fide inueniunt Christũ, factis autè longè absunt ab eo. Ecce superiori cap. quibusdam qui dicebant: Manducauimus & bibimus coram te, in plateis nostris docuisti, respondit, Nescio vos, discedite à me omnes operarij iniquitatis. Hoc etiam inter nos quotidie contingit: si enim in eadè domo duo commorentur, vnus castus & bonis moribus, alter in continens & discolus, separatisimi sunt, & longissimè distat alter ab altero. Quærunť hi quidè se mutuo, habitant etiam domum vnã, sed minimè se inueniunt. Hoc & psalmo (cum Deus sit vbique presens) ait, Longè à peccatorib⁹ salus, Item, A lege autè tua longè facti sunt: cum essent iuxta Deũ (in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus) & lex eius illis nota esset. Et Sap. c. i. solæ cogitationes peruersæ hominem longè faciunt à Deo qui vbique presens est, Peruersæ enim (inquit) cogitationes separant à Deo. Aliud habet malum ij qui per vicos & plateas terre-

narum rerum discurrunt dicentes se nihilominus Deum quærere, longè tamè cor eorum est ab eo, habent siquidem laborem maximum, plus enim laborat & anxiatur quærens honorem superb⁹, quàm humilis contemnens, plus etiam cruciatur & angitur avarus in pecunijs congerendis, quàm sobrius qui habens alimenta & quibus tegatur, ijs contentus est. Quantis curis incontinens agitur, nocte armatus in cedit, iam timer, iam aggreditur hostes, fugit somnus ab oculis eius: castus verò quietus quiescit, & suauiter capit somnum, & lætus surgit laudans Deum. Alij quærunť & inueniunt. Quæsiuit vtique Maria Magdalena dominũ in monumento Ioan. 20. & angelis interrogantibus, Mulier quid ploras? respondit, Quia tulerunt dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum. Respondit autem domino, quem existimauit horti custodè & cultorem, Domine si tu sustulisti eum, dicitò mihi vbi posuisti eum, Cui cum dominus dixisset, Maria, illa volens tenere pedes eius prohibita est dicente domino, Noli me tangere, non dum enim ascendi ad patrem meum. Hoc est, in corde tuo adhuc mortuus requiror cũ sim Deus æqualis patri. Quæsiuit hæc, & inuenit, non tamen retinuit, domin⁹ enim continuo disparuit. Igitur quoniã adhuc Maria Magdalena non erat in fide robusta, dominum retinere non potuit. Quæsiuit non per plateas ciuitatis, non per vicos, sed amore succensa, desiderio corpus vngendi, perseverando, lachrymas

Malè
quæren-
tes Chri-
stum.

Peruer-
sæ cogi-
tationes
quãtum
obstant.

Quæ-
re. & in
ueniēs
Christū
sed non
retinen-
t.

chrymas effundendo videre meruit, sed retinere non valuit. Contingit hol mul-
tis ex nostris qui in ecclesiā conueniunt, quærunt, inueniunt, in manibus sacer-
dorum adorant, sed non retinent, quo-
niam domum reuertentes irascuntur,
iurant, & vanis se dedunt verbis & lu-
dis. Alij sunt qui quærunt, inueniunt, &
retinent, de quibus dicitur in preceden-
ti Cant. 3. allegata sententia, Tenui eum
nec dimittam. Hoc fecit & ipsa Maria
Magdalena cum alias duas Marias ve-
niētes ad sepulchrum inuenisset in via,
& narraffet quomodo dominum vidis-
set, post pauca dominus apparuit illis, &
tenuerunt pedes eius. Viri spirituales
qui à peccatis omnino Dei gratia absti-
nent, qui ita firmiter adherent domino,
vt audent cum beato apostolo Paulo
dicant, Certus sum enim quia nec mors
neq; vita, neq; angeli, neq; principatus,
neq; virtutes, neq; instantia, neq; futu-
ra, neq; fortitudo, neq; altitudo, neque
profundum, neque creatura alia poterit
nos separare à charitate Dei, quæ est in
Christo Iesu domino nostro. Noluerūt
pharisæi & scribæ dominū tenere quæ
apud se habuerunt, quoniam ipsi à pec-
catis malitiæ & odij tenebantur. Sunt
enim peccata in homine, quæ cur-
rantur facilius, sicut vlcus, seu scabies,
quæ curitantummodo adhærent: sunt
alia peccata quæ ita homines astrictoste-
nent, quæ ita osibus in sunt intrinsecus,
vt necesse sit dominum eos apprehen-
dere, quemadmodum fecit hydropico,
& sanare, liberosque reddere à tam in-

Peccata
malitiæ
& odij in
sanabilia

trinseca prauitate. De quibus ps. 72. di-
citur, Tenuit eos superbia, operti sunt
iniquitate & impietate sua: Prodiit qua-
si ex adipe iniquitas eorum, transierunt
in affectum cordis. Tales fuerunt scribæ
& pharisæi, quibus nec præsentia domi-
ni, neque eius doctrina, neque ingentia &
nunquam visa miracula ad conuersio-
nem profecerunt. Aqua obliuione
nos auertat & custodiat idem dominus
Iesus Christus, cui cum patre & spiritu
sancto est honor, gloria, & imperiū per
omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 163. in euangelium beati

Luca ex cap. decimoquarto.

Dicebat autem & ad inuitatos para-
bolam, intendens quomodo primos ac-
cubitus diligenter, dicens ad illos, Cum inui-
tatus fueris ad nuptias, non discumbas in
primo loco, ne forte honoratior te sit inuia-
tus ab illo, & veniens inquit te & illum voca-
uit, dicat tibi, Da huic locum: & tunc inci-
pies cum rubore nouissimum locum tenere.
Sed cum vocatus fueris, vade, recumbe in
nouissimo loco, vt cum venerit qui te inuita-
uit, dicat tibi, Amice ascende superius: tunc
erit tibi gloria coram simul discumbentibus.
Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, &
qui se humiliat, exaltabitur: Tanto arde-
bat dominus zelo salutis animarum, vt
nulla vnquam affectus iniuria à diuina
cessaret doctrina. Videns autem tumo-
rem horum scribarū & pharisæorū, &
superbiæ excelsum supercilium, illos ad hu-
militatem prouocare satagit. Et quo-
ntam sæpè mouemur ad virtutem ne
ab ho-

Iu-
per

Gen-
datu
prim
locu